

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

ATT NÅ UT TILL MÄN SOM HAR SEX MOT ERSÄTTNING

En kvalitativ studie om yrkesverksammas upplevelser av
det sociala arbetet med män som har sex mot ersättning

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin 6

Författare: Julia Hagerö och Natan Nygård

Handledare: Annelie de Cabo y Moreda

Antal ord: 19 342

Abstract

Titel: Att nå ut till män som har sex mot ersättning – En kvalitativ studie om yrkesverksammars upplevelser av det sociala arbetet med män som har sex mot ersättning.

Författare: Julia Hagerö och Natan Nygård

Syftet med studien har varit att undersöka hur sociala verksamheter som möter personer som har erfarenheter av att sälja sex arbetar för att nå ut till klienter som identifierar sig som män. Studien syftar även till att fördjupa förståelsen för hur socialt arbete förhåller sig till män som säljer sex. Studien baserades på en kvalitativ metod vilken bestod av fyra semistrukturerade intervjuer med yrkesverksamma från fyra olika verksamheter som arbetar med personer som har fått ersättning för sex och som på olika sätt inkluderar män i sin målgrupp. Vid analysen av intervjuerna användes en tematisk analys. De teoretiska begrepp som användes i analysen var socialkonstruktivism, queerteori och stigmateori. Studien visade att arbetet med att nå ut till män som har sex mot ersättning upplevs, på varierande sätt, som en utmaning. Majoriteten av verksamheterna mötte gruppen män som säljer sex i låg utsträckning eller inte alls. Gruppen beskrevs, förstods och konstruerades som osynliga, vilket verkade försvåra arbetet. Vi uppmärksammade att många av verksamheterna inte visste hur de skulle nå män som säljer sex och att de kände sig osäkra på de tillvägagångssätt de använde. Resultaten visade även att det skiljde mellan verksamheterna i hur de konstruerade gruppen män som har sex mot ersättning, som sexarbetare eller som utsatta, samt samhällets syn på gruppen upplevdes påverka arbetet i att nå ut.

Nyckelord: *Män som har sex mot ersättning, män som säljer sex, prostitution, socialkonstruktivism, queerteori*

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Begreppsförklaring och disposition	7
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Bakgrund	9
2. Forskningsöversikt	13
2.1 Män som säljer sex	13
2.2 Socialt arbete och sex mot ersättning	15
2.3 HBTQ, stigma och intersektionalitet	16
2.4 Effekterna av sexköpslagen	18
2.5 Digitalisering av sexköp	19
3. Teoretiska perspektiv	21
3.1 Teoridiskussion	21
3.2 Socialkonstruktivism	21
3.3 Queerteori	22
3.4 Stigmatisering	26
4. Forskningsmetod	28
4.1 Metodval	28
4.2 Urval	28
4.3 Datainsamling, rekryteringsprocess och intervjuguide	29
4.4 Tematisk analys	31
4.5 Intervjuutskrift, databearbetning och analysförfarande	31
4.6 Forskningsetiska överväganden	33
4.7 Tillförlitlighet	34

4.8 Arbetsfördelning	36
5. Resultat och analys	37
5.1 Yrkesverksammas syn på sex mot ersättning	37
5.2 Män som har sex mot ersättning är svåra att nå.....	39
5.3 Skam, skuld och stigma	53
6. Diskussion.....	58
6.1 Förslag på vidare forskning	60
Referenslista.....	61
Bilaga 1. Informationsbrev till informanter	68
Bilaga 2. Intervjuguide.....	70

Förord

Vi vill främst tacka er informanter som ville ställa upp i denna studie och dela med er av er tid, tankar och era erfarenheter. Utan er hade inte denna studie varit möjlig att genomföra. Vi vill även tacka vår outtröttligt passionerade handledare Annelie de Cabo y Moreda som har stöttat oss under arbetets gång genom vägledning och mängder med bra tips och som även har bidragit till att handledningstillfällena har varit roliga, utmanande och otroligt givande. Till sist vill vi även tacka varandra för de värdefulla diskussioner och det goda samarbetet som präglat vårt arbete. Tack Julia, för att du har lärt mig självdisciplin. Tack Natan, för att du har lärt mig tänka utanför boxen.

1. Inledning

I Sverige är sex mot ersättning ett omdebatterat område som ofta väcker starka känslor. De flesta som ger sig in i debatten har en tydlig uppfattning om fenomenet, oavsett hur mycket kunskap som finns om området. Sättet att tala om sex mot ersättning, hur vi benämner fenomenet och de som är involverade – som sex mot ersättning, prostitution eller sexarbete, aktörerna som sexsäljare, prostituerad eller sexarbetare – brukar signalera bestämda ideologiska och politiska åsikter. Även om sex mot ersättning är ett fenomen i ständig förändring, är den svenska officiella hållningen att se sexhandel som ett socialt och juridiskt problem som ska lösas med repressiva åtgärder eller sociala insatser (de Cabo y Moreda, Holmström & Kuosmanen, 2021). I fokus för både repressiva åtgärder och sociala insatser står kvinnor som säljer sex till män, vilket har förstärkts sedan lagen som förbjuder köp, men inte försäljning, av sexuella tjänster infördes 1999 (ibid.). Lagen har på så sätt bidragit till att förstärka föreställningen om att sexsäljare är kvinnor och en mer eller mindre homogen grupp. Den stereotypa bilden som framställs är inte sällan den om den utsatta kvinnan i missbruk som säljer sex på gatan (Socialstyrelsen, 2015; Dennis, 2008; Holmström, 2008). Denna utgångspunkt återfinns såväl i samhälleliga debatter som i utformandet av sexköpslagen. Men är verkligen gruppen som säljer sex så homogen som det verkar? Vi ställde oss frågan om vad som händer med dessa heteronormativa föreställningar när det i stället är män som säljer sex. Hur utformas i så fall insatserna från socialt arbete när de möter manliga klienter med erfarenheter av att sälja sex? Dessa frågor ligger till grund för vårt intresse i den här studien, alltså män som säljer sex och hur socialt arbete tänker och handlar i relation till denna målgrupp.

1.1 Problemformulering

Genom svensk prostitutionspolicy formuleras sex mot ersättning idag huvudsakligen utifrån radikalfeministiska idéströmningar som argumenterar för att sex mot ersättning innebär ett patriarkalt våld mot kvinnor (Skilbrei & Holmström, 2013; Levy & Jakobsson, 2014). Samtidigt är det anmärkningsvärt att ett flertal studier visar att det är fler män än kvinnor i vissa grupper som uppger att de har erfarenhet av att ta emot ersättning för sex (se t.ex. Abelsson & Hulusjö, 2008; Kuosmanen, 2008; Mujaj och Netscher, 2015; Priebe & Svedin, 2012). Detta problematiserar det dominerande synsättet. Inte minst för att det kan innebära en

högre risk för såväl marginalisering som stigmatisering av vissa grupper, då den dominerande diskursen inte förmår förmedla en bredare förståelse av de personer som har sex mot ersättning (Miriam, 2005; Levy & Jakobsson, 2014). Genom att endast betrakta sexhandel som ett uttryck för mäns våld mot kvinnor, är män som säljer sex men också transpersoner mer eller mindre frånvarande i såväl debatten som i socialt arbete. Det innebär inte bara att deras bidrag till debatten saknas, utan även att kunskap om deras omständigheter och villkor ignoreras (Levy & Jakobsson, 2014). En rimlig fråga att ställa sig är därför: Om sex mot ersättning reduceras till mäns våld mot kvinnor, vad händer då med gruppen manliga sexsäljare?

Trots vetenskapen om att en stor andel män säljer sex, så exkluderas de av svensk prostitutionspolicy. Ett talande exempel är utvärderingen av sexköpslagen efter dess första tio år (SOU: 2010:49). I den drygt 300-sidor långa texten omskrivs gruppen endast på 23 rader. Kunskapsbristen som förefaller beskrivs här som ett bristande fokus från landets kommuner. Företeelsen män som har sex mot ersättning tycks därför inte uppfattas som problematisk och reduceras i sin tur ofta till homosexuella beteenden (Siring, 2008). Kunskapsbrist tillsammans med föreställningar om homosexualitet bidrar även till att sexköpslagen tillämpas på män som säljer sex i mindre utsträckning än vid rättsfall gällande kvinnlig prostitution (ibid.).

Problemområdet reduceras inte bara av föreställningar om *vem* som säljer sex, utan även genom att forskningsfokus på gruppen män i många avseenden är begränsad, jämfört med det intresset som riktas mot kvinnor som säljer sex. Även om delar av forskningsfältet verkar tillkännage att det är fler män än kvinnor som har erfarenhet av att sälja sex (Kuosmanen 2008), uteblir omfattande analyser av företeelsen (Siring, 2008). Här fångades vårt intresse för ämnet varpå en ambition om att bidra till forskning inom området uppstod.

Många av de män som säljer sexuella tjänster är i behov av att prata om sina erfarenheter kring att sälja sex (Larsdotter, Jonsson & Gäredal, 2011). Ändå är det få som verkar söka stöd (ibid.), trots att mottagningar för gruppen finns på flera platser i Sverige. Mot bakgrund av detta väcks frågan om hur verksamheter som riktar sig till personer som säljer sex arbetar för att nå gruppen män som har sex mot ersättning. Vi menar därmed att det är viktigt att undersöka hur yrkesverksamma i olika verksamheter som arbetar med personer som säljer sex arbetar för att nå målgruppen män. Utöver studiens syfte vill vi tillföra en nyanserad bild

av sex mot ersättning och visa på att gruppen inte är så homogen som den ofta framställs som.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur sociala verksamheter som möter personer som har erfarenhet av att sälja sex arbetar med och försöker nå ut till klienter som identifierar sig som män. Genom intervjuer med yrkesverksamma är ambitionen att fördjupa förståelsen för hur socialt arbete förhåller sig till män som säljer sex. Ambitionen är även att öka kunskapen om arbetet med gruppen män som har sex mot ersättning i Sverige.

För att besvara vårt syfte utgår vi från följande frågeställningar:

- Hur ser yrkesverksamma på företeelsen män som säljer sex?
- Hur arbetar verksamheter för att nå män som har erfarenhet av att ha sex mot ersättning?
- Hur beskriver yrkesverksamma förutsättningarna för arbetet med män som har erfarenhet av att ha sex mot ersättning?

1.3 Begreppsförklaring och disposition

1.3.1 Sex mot ersättning

Begreppsanvändningen inom fältet är både ideologiskt och politiskt laddat i det att termerna signalerar ett ställningstagande (se t.ex. Ekberg, 2004; Levy & Jakobsson, 2014). Prostitution och sexarbete är exempel på laddade begrepp som signalerar sådana ställningstaganden.

Dessa begrepp kan associeras med en förståelse som inte alltid är en rättvisande beskrivning av alla personer som har fått ersättning för sexuella tjänster och kan därför osynliggöra vissa grupper och individer som då riskerar att inte få sociala insatser vid behov (se Socialstyrelsen, 2015). Därför har vi valt att använda oss av begreppet sex mot ersättning och/eller att sälja sex. Begreppet kan anses rymma en bredd av erfarenheter, utan att personen som tar emot ersättning behöver definiera sig som vare sig prostituerad eller sexarbetare. Ersättning kan i sin tur innefatta väldigt mycket som exempel: pengar, droger, kläder etc. (Socialstyrelsen, 2015). I forskningsöversikten används dock begrepp som författarna själva

har använt, samma gäller i resultatet då informanternas egna begrepp om fenomenet har använts.

1.3.2 Yrkesverksamma

När vi använder oss av begreppet yrkesverksamma rör det sig om yrkesprofessionella socionomer i både kommunala och idéburna verksamheter. Även här har begreppet valts för att innefatta en bredd, då titel och arbetsuppgifter inte är i fokus.

1.3.3 HBTQ

HBTQ nämns genomgående i uppsatsen. Akronymen används som ett samlingsbegrepp för homo-, bisexuella, trans- och queerpersoner (Malmquist, Lundberg & Wurm, 2017). Användningen av akronymen kan variera i olika diskussioner – ibland används till exempel HBTQIA¹, ibland HBTQ+². I resultatet berörs varken intersexpersoner, asexuella eller ytterligare identiteter och därför har vi valt att använda oss av HBTQ, vilket i sig kan ses som en form av avgränsning. Vi är medvetna om den kritik som riktats mot akronymen då den grupperar erfarenheter om både sexuell läggning och könsidentitet, vilket är två helt olika saker (se *ibid.*). Vår användning av akronymen är dock relevant då studien belyser normer kring både sexualitet och kön.

1.3.4 Disposition

I uppsatsens första kapitel presenterades en introduktion till ämnet som uppsatsen berör. Här redogjordes för problemformulering, syfte och frågeställningar, begreppsredogörelse och avgränsningar samt bakgrund till forskningsfältet. I kapitel två redogörs för tidigare forskning i fem teman som är relevanta för studien. Det tredje kapitlet innehåller presentation och diskussion kring de teoretiska ingångarna; socialkonstruktivism, queerteori och stigmatologi. I kapitel fyra finner läsaren metoddiskussionen där vi redogör för den kvalitativa metoden som har använts. Här presenteras även urvalsprocessen och forskningsetiska överväganden. Resultat och analys presenteras i kapitel fem och i sjätte kapitlet förs en sammanfattande diskussion kring studien.

¹ Här står vanligen I:et för intersex, och A:et för asexuell (se Malmquist, Lundberg & Wurm, 2017)

² Plusset betonar en hänsyn till ytterligare sätt att definiera sexuella läggning och könsidentitet, utan att skriva ut bokstäverna för dessa (*ibid.*)

1.4 Avgränsningar

En av de viktigaste avgränsningarna vi har gjort är att vi har fokuserat på män som har sex mot ersättning. Detta fängade vårt intresse då tidigare forskning visar på att det är fler män än kvinnor som säljer sex (Abelsson & Hulusjö, 2008; Kuosmanen, 2008; Mujaj och Netscher, 2015; Priebe & Svedin, 2012). När vi pratar om män eller personer som identifierar sig som män så avses både transmän och cismän, och det görs ingen avgränsning gällande könsidentitet. På grund av uppsatsens omfång har vi även valt att inte se närmare på grupper som varken identifierar sig som män eller kvinnor, även om denna grupp också utgör en viktig del av fältet (se t.ex. Jones, 2020). Med denna avgränsning vill vi vara tydliga med att kvinnor och icke-binära som har sex mot ersättning är en viktig grupp att uppmärksamma. Vi hoppas också att framtida forskning lyfter erfarenheter om icke-binära och transkvinnor, då vi under uppsatsens gång upplevt att dessa grupper sällan får fokus inom forskningsfältet.

En annan viktig och mindre vanlig avgränsning som vi har gjort i uppsatsen, är att vi fokuserar på män som säljer sex, utan att ta särskild hänsyn till sexköparens kön. Vi har därför inte en utgångspunkt i män som säljer sex till män, vilket tidigare forskning ofta kretsat kring. Med det sagt känns det relevant att belysa att en uteslutande majoritet av personerna som köper sex i Sverige är män, oavsett vilken könsidentitet den som säljer har (se Olsson, 2021; Mujaj & Netscher, 2015; Socialstyrelsen, 2015).

Vi har valt att undersöka yrkesverksammas kunskap och kännedom om klienter som har erfarenhet av att sälja sex. Detta innebär att vi inte har riktat fokus mot personliga erfarenheter hos gruppen män som har sex mot ersättning. Vi upplever att det är viktigt att låta deras röster höras i forskning, men på grund av forskningsetiska principer i relation till uppsatsens omfång har vi valt att inte lyfta deras perspektiv. Vi vill dock argumentera för vikten av att skildra erfarenheter hos den gruppen som forskas på, då vi i vår forskningsöversikt upplever att den typen av studier är sparsamma.

1.5 Bakgrund

Här kommer vi att gå igenom en historisk överblick för att skapa en bredare bild av problemområdets bakgrund, lagstiftningen och kort om hur socialt arbete har agerat i relation

till män som säljer sex genom att presentera hur verksamheter i Sverige har arbetat med personer som har sex mot ersättning.

1.5.1 Historisk överblick

Män som har sex mot ersättning har genom historien ofta antagits vara homosexuella, vilket har lett till att manlig sexhandel förknippas med en viss sexuell läggning (de Cabo y Moreda, 2018; Siring, 2008). Fokuset på män som säljer sex till och köper sex av män har historiskt präglats av en politisk rädsla för homosexualitetens utbredning, och det har funnits föreställningar om homosexualitet som en smittsam sexualitet, vilket har lett till en aktiv tystnad kring fenomenet (Scott, 2003). Liknande föreställningar saknas i princip om den heterosexuella sexhandel och kvinnors läggning har sällan ifrågasatts på samma sätt (de Cabo y Moreda, 2018; Siring, 2008).

Under 1930-talet pågick diskussioner kring avkriminaliseringen av homosexuella handlingar mellan vuxna vilket resulterade i att homosexualitet avkriminaliserades år 1944. Det var denna debatt som satte diskussionen om manlig prostitution på politiska agendan. Avkriminalisering kom till viss del att bli en klassfråga då de äldre homosexuella männen i medelklassen sågs som utsatta av de yngre pojkarna från den lägre samhällsklassen som sålde sina kroppar för att få pengar. Anledningen till detta var att de äldre män i medelklassen riskerade att bli utsatta för våld och utpressning av de yngre från arbetarklassen (de Cabo y Moreda, 2018), så länge homosexuella handlingar var kriminaliserade. Under 1950-talet skedde ett skifte i hur man såg på ”manlig prostitution” som ofta kom att omtalas som ”pojktoprostitution” då det omnämndes som ett socialt problem och satte de unga arbetarklassmännen som sålde sex i en offerposition. Dock kom homosexualitet att förknippas med ett mer normbrytande beteende. På 1970-talet växte sig kvinnorörelsen allt starkare vilket resulterade i att huvudfokus kom att kretsa kring maktskillnader mellan män och kvinnor och med det även den heterosexuella prostitutionen. Fokuset hade därmed flyttats från manlig sexhandel, vilket inte sågs som ett lika stort problem längre, och problemfokuseringen kretsade numer kring den heterosexuella sexhandeln. Detta ledde till att den tidigare negativa synen på homosexuell prostitution övergick till en mer inkluderande syn. Även åsikter och perspektiv från ”homorörelsen” fick mer utrymme i debatten och rättigheter för denna grupp togs hänsyn till i allt större utsträckning (de Cabo y Moreda, 2018). Aidsepidemin på 1980-talet påverkade på olika sätt prostitutionsdebatten i Norden

(Rydström, 2021). Grupperna som drabbades hårdast av HIV-viruset bestod till stor del av homo- och bisexuella män samt kvinnor som sålde sex till män. Det fanns en rädsla för att dessa grupper skulle sprida viruset vidare till heterosexuella män som antingen har sex med män eller köper sex av kvinnor (Rydström, 2021). Med inspiration av den under 1990-talet nyligen etablerade queerteorin blev dock resultatet att sexsäljare och hororörelsen solidariserade sig och förde den gemensamma kampen mot ifrågasättandet av sexualitetsnormer (ibid.).

Historiskt sett har köp av sexuella tjänster setts som ett heterosexuellt fenomen där män är köpare och kvinnor är säljare, vilket har kommit att påverka vilka insatser samhället erbjuder. Även forskningen och därmed kunskapsproduktionen har styrts av denna syn vilket resulterar i att forskningen om män som säljer sexuella tjänster förekommer i mindre utsträckning (SOU 2010:49). Detta synsätt är tydligt än idag. Socialdepartementet (2018) beskriver fenomenet i sin handlingsplan mot prostitution och människohandel följande:

Mäns våld mot kvinnor, inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål, är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande.

Socialdepartementet (2018, s. 8)

Citatet från handlingsplanen tydliggör statens position i diskursen om sex mot ersättning genom att kategorisera prostitution under mäns våld mot kvinnor. Historien kan anses ligga till grund för detta synsätt men arbetet med prostitution i Sverige påverkas även av hur lagstiftningen kring ämnet har utformats.

1.5.2 Lagstiftning

År 1999 infördes sexköpslagen i Sverige och det blev kriminellt att köpa, men inte att sälja, sexuella tjänster (Siring, 2008). Ett av målen med lagen var att avskräcka köparna och därmed minska sexhandeln i Sverige. Lagstiftningen infördes även för att den ansågs kunna minska skadeeffekterna av prostitution på ett mer effektivt sätt, jämfört med andra åtgärder än tidigare (SOU 2010:49). Lagen grundade sig på en förståelse av sex mot ersättning som som mäns patriarkala våld och förtryck mot kvinnor, vilket har rötter i en radikalfeministisk

förståelse av fenomenet. Sexköpslagens ambition var att skapa ett mer jämställt samhälle vilket förknippades med att sexhandel ansågs vara ett heterosexuellt fenomen (Siring, 2008).

I samband med prostitutionsutredningen gjordes det även en rapport där kunskapen av "homosexuell prostitution" skulle kartläggas. I rapporten bekräftas att det inte går att uppskatta i vilken utsträckning homosexuell prostitution existerade (SOU 1995:17). Det fastslogs att det inte gick att urskilja prostitution från en homosexuell kultur (ibid.). Detta bidrog sannolikt till att män inte fick tillgång till adekvat stöd. Homosexuell prostitution avsågs i utredningen endast innefatta män som säljer sex till män, och inte kvinnor som säljer sex till kvinnor (Larsdotter, Jonsson och Gäredal, 2011). Vi kommer vidare presentera forskningsfältets syn på effekterna av lagstiftningen under forskningsöversikten.

1.5.3 Verksamheter i Sverige som riktar sig till personer som har sex mot ersättning

Historiskt sett har det sedan början av 1980-talet funnits kommunala "prostitutionsenheter" i de tre största städerna i Sverige (Malmö, Göteborg och Stockholm). Enheternas främsta fokus var då på kvinnor som har erfarenhet av sex mot ersättning (de Cabo y Moreda, 2018). På senare tid har dock flera verksamheter vuxit fram i fler städer och riktar sig nu till både män och kvinnor (Siring, 2008). Verksamheterna inkluderar även personer som har erfarenhet av att köpa sex (ibid.). Idéburna verksamheter som riktar sig mot personer som har erfarenhet av sex mot ersättning finns idag på flera ställen i landet. Enligt Socialstyrelsen (2015) kan de idéburna verksamheterna utgöra ett betydelsefullt stöd för personer som inte önskar att ha kontakt med myndigheter. Ett exempel som tas upp av Socialstyrelsen (2015) är den idéburna verksamheten RFSL som besitter en stor kunskap om män och transpersoner som har erfarenhet av sex mot ersättning.

2. Forskningsöversikt

I forskningen om sex mot ersättning, såväl nationellt som internationellt, är fenomenet väl belyst ur olika perspektiv. Däremot är forskning om bland annat män som säljer sex, personer med transerfarenheter och homo- och bisexuella mer sparsam. Under det senaste decenniet har dock ett allt större forskningsfokus riktats mot denna grupp. För att ringa in forskningen som finns inom fältet har vi valt rubrikerna *män som säljer sex, socialt arbete och sex mot ersättning, HBTQ, stigma och intersektionalitet, effekterna av sexköpslagen och digitalisering av sexköp*.

För att kartlägga forskningsfältet som rör män som säljer sex har databaserna Proquest Social Science, Scopus, Göteborgs universitetsbiblioteks databas och Google Scholar använts. Detta har genomförts med olika sökord som *sex for compensation, sex work, prostitution, social work, professionals, social work practice, man, male* och *masculinity*. Vid genomförandet av ett flertal sökningar har vi även kombinerat dessa sökord med *Sweden* för att kartlägga forskning som gjorts i Sverige. Vi har även använt oss av referenslistan på olika artiklar för att vidare hitta relevant forskning. Samtliga artiklar som vi använt oss av är peer-reviewed granskade. I kapitlet använder vi de begrepp om sex mot ersättning som författarna använder i sina artiklar.

2.1 Män som säljer sex

Även om fenomenet sex mot ersättning kan skilja sig åt världen över så finns det teman i den västerländska forskningen som är värda att belysa. I en översikt av Vanwesenbeeck (2012) presenteras kvalitativa data om sex mot ersättning från en handfull västerländska länder. I Nederländerna hade 2% av killar i åldern 12–25 rapporterat att de tagit emot ersättning för sex, jämfört med 1% av tjejerna i samma åldersgrupp (Vanwesenbeeck, 2012). I samma studie presenteras liknande siffror för unga i Norge, Sverige och USA. En omfattningskartläggning av Länsstyrelsen i Stockholm visar även på likartade resultat. En majoritet av de enkätstudier som inkluderas visar att andelen män och killar som har fått ersättning för sex överskrider andelen kvinnor och tjejer (Mujaj & Netscher, 2015).

Trots att män som har sex mot ersättning finns på olika arenor i många delar av världen verkar forskningen vara begränsad. Detta menar Dennis (2008) i en litteraturöversikt som syftar till att undersöka osynliggörandet av manliga sexarbetare i vetenskapliga diskussioner om den globala sexhandeln. I majoriteten (67%) av de 166 artiklar som undersöks används ordet "prostituerad" som synonym till "kvinnlig prostituerad". Dennis (2008) förklarar att artikelförfattarna inte gjorde detta medvetet, utan att de helt enkelt har uppfattningen om att sexarbetare endast består av kvinnor. Bland de artiklar som undersöks har alla som nämner manliga sexarbetare på olika sätt problematiserat deras sexuella läggning, medan detta sällan sker hos de kvinnliga sexarbetarna. Både kvinnliga och manliga sexarbetare beskrivs riskera betydande faror men Dennis (2008) pekar på en väsentlig skillnad i hur dessa faror konstrueras beroende på sexarbetarens kön. Hos kvinnliga sexarbetare betonas risker om fysiskt våld medan farorna för manliga sexarbetare relateras till HIV. HIV verkar i sin tur sällan beskrivas som en fara för sexarbetaren i sig, utan beskrivs snarare innebära risker att föra smittan vidare till sexköparen, som sedan sprider det vidare till flickvänner och fruar (Dennis, 2008). Vidare framställs kvinnliga sexarbetare som tvingade till att sälja sex. Bilden av den manliga sexarbetaren verkar dock inkludera diskurser om vilja, och skildrar inte det tvång som beskrivs vid kvinnor som säljer sex (ibid).

Att riskerna för manliga sexarbetare reduceras till HIV-relaterade faror är något som Kuosmanen och de Cabo y Moreda (2018) håller med om. De menar att studier om andra typer av faror som män som säljer sex utsätts för är sparsamma. I deras kvantitativa studie undersöks i stället andra riskfaktorer hos män som har sex mot ersättning i Sverige. I resultaten framkommer att psykisk ohälsa, droger och alkohol samt sexköparens övertalningsförmåga är faktorer som påverkar risken för utsatthet hos män som säljer sex. Den sistnämnda faktorn tycks ha att göra med att sexköparen söker annan tillfredsställelse än vad parterna har kommit överens om. Om sexköparen lyckas övertala den som säljer sex att gå med på annat än vad som har bestämts, eller får igenom sin vilja utan samtycke, kan akten komma att övergå i övergrepp och våldtäkt (ibid.). Författarna menar även att allmänhetens uppfattningar om män som säljer sex, såväl som prostitutionspolicy, påverkar hanterandet av personlig säkerhet och i sin tur även inställningen till att söka stöd och hjälp.

2.2 Socialt arbete och sex mot ersättning

Holmström (2015) beskriver i en litteraturöversikt att det finns en delad bild av sociala insatser som riktas mot personer som har erfarenhet av sex mot ersättning. Exempelvis visar flera studier att personer som säljer sex har en bra erfarenhet av stöd och råd medan andra studier visar på att personer som säljer sex upplever att de fått ett negativt bemötande. I en kvantitativ studie av Kjellgren, Priebe och Svedin (2012) beskriver respondenterna att de har en positiv bild av det stödet som de erhållit på olika mottagningar runt om i Sverige som riktar sig till personer som har erfarenhet av att sälja sex. Studien visar även att många av personerna uppskattade att få komma till en verksamhet som hade specialkompetens och erfarenhet inom området. Levy och Jakobsson (2014) ger en annan bild av hur personer som har sex mot ersättning upplever att de blivit bemötta av olika verksamheter i Sverige. Författarna skriver i en artikel att personerna som söker stöd ofta upplever att de uppfattas som traumatiserade offer i behov av hjälp. Detta menar Levy och Jakobsson (2014) avspeglar den synen som finns i Sverige som även ligger till grund för den svenska sexköpslagen. Larsdotter, Jonsson och Gäredal (2011) beskriver i sin kvalitativa studie att många informanter anser att det finns en tydlig bild i det svenska samhället om hur ”den prostituerade” ska vara och att det är svårt att känna igen sig i den bilden. Holmström (2015) skriver att när verksamheter har en homogen förståelse av vem som säljer sex kan det resultera i att de som inte identifierar sig med den förståelsen inte söker sig till eller inte får del av de insatser som finns inom olika verksamheter.

Kuosmanen (2011) beskriver i en kvantitativ studie att digitaliseringen av sexarbete har lett till att det blivit svårare för yrkesverksamma inom socialt arbete att nå både säljare och köpare av sexuella tjänster. Socialarbetare i Sverige tvingas utveckla nya sätt att komma i kontakt med personer eftersom mycket av arenan har flyttats från utomhus till inomhus. I en rapport av Kjellgren, Priebe och Svedin (2012) med målet att bland annat utvärdera och utveckla prostitutionsenheternas arbete i Sverige presenterar författarna ett antal rekommendationer för arbete på prostitutionsenheter. En av dessa är att verksamheterna bör utöka sina skadereducerande åtgärder som till exempel att dela ut kondomer. Vidare är en rekommendation att verksamheterna i större utsträckning bör försöka nå ut till gruppen män som säljer sex och HBTQ-personer (ibid.).

2.3 HBTQ, stigma och intersektionalitet

HBTQ-personer osynliggörs ofta i studier och utredningar kring sex mot ersättning menar Larsdotter, Jonsson och Gäredal (2011). RFSL fick 2009 i uppdrag av regeringen att genomföra en utredning kring HBTQ³-personer och sexhandel. Något som återkommer i rapporten är avsaknaden av adekvat kunskap om HBTQ-personer hos yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst (ibid). En grundläggande kompetens om HBTQ beskrivs vara en avgörande förutsättning för ett gott bemötande. Rapporten betonar att det särskilt saknas kunskap om transpersoner. Ytterligare resultat av studien betonar den heterosexuallisering som diskurser om sex mot ersättning tycks präglas av, det vill säga att det är kvinnor som säljer och män som köper sex.

Sexarbetare som överskrider sexualitets- och könsnormer riskerar att utsättas för dubbla stigma (Oliveira, 2018; se även Larsdotter, Jonsson & Gäredal, 2011). Detta beskriver Oliveira (2018) i en portugisisk studie baserad på kvalitativ och kvantitativ data om sexarbete utifrån män och transpersoner i relation till stigma. Författaren menar att män och transpersoner även riskerar både fysiskt och sexuellt våld i större utsträckning än andra grupper inom samma fält. Manliga sexarbetare förknippas med homosexualitet och femininitet varpå en dubbel stigmatisering riskerar att uppstå. Oliveira (2018) argumenterar för att transpersoner möter dessa risker som konsekvens av de dubbla, och ibland trippla, stigma såväl som den utbredda transfobin i samhällen världen över. Ovanstående fenomen bekräftas dessutom på internationell nivå genom enkätundersökningar och etnografiska studier (ibid.). Slutligen hävdar Oliveira (2018) att diskurser kring sexhandel fortsätter exkludera män och transpersoner som säljer sex och menar att detta inte ger en rättvis bild av den mångfacetterade gruppen sexarbetare.

Intersektionella analyser av fenomenet verkar dock inte vara vanligt enligt Stewart (2022) som anser att intersektionella förhållningssätt är en viktig del av forskningen. Detta då personer som säljer sex och inte är vita, heterosexuella cispersoner riskerar ytterligare faror, stigmatiserande och olika former av utsatthet. En kvalitativ intervjustudie belyser just dessa riskfaktorer för sexarbetare som rasifieras och tillhör HBTQ-communityt (Stewart, 2022). Av

³ I rapporten omnämns gruppen som hbt, men då queer har kommit att bli en viktig identitet inom communityt väljer vi att skriva HBTQ-personer (se t.ex. Malmquist, Lundberg & Wurm, 2017).

empirin framgår att collegestudenter i USA upplever sig bli hypermarginaliserade i jämförelse med gruppen heterosexuella (och vita) sexarbetare. Förutom den förhöjda nivån av utsatthet uppgav informanterna även svårigheter att tjäna lika mycket pengar som den heterosexuella motparten, samt att deras erfarenheter sällan representeras i diskursen om sexarbete. Stewart (2022) markerar tydligt vikten av intersektionalitet i detta fält då författaren menar att forskningen måste motverka tillintetgörandet av skillnader för att främja jämställdhet och rättvisa.

Även om manliga sexarbetare fått mer utrymme i forskning de senaste decennierna verkar diskursen om sexarbete fortfarande innebära en könssegregerad förståelse av personer som säljer sex (Jones, 2020). I en forskningsöversikt av Jones (2020) problematiseras den binära förståelsen av kön som tidigare forskning tycks vila på. I studien beskrivs transkvinnor få en roll i forskningen som framställs som ett problem som är menat att lösas. Transkvinnors erfarenhet av sexarbete tenderar att patologiseras med hälsofokus på HIV utan att lyfta de faktiska erfarenheterna och behoven de har som individer i samhället. Med detta exkluderas även transmän och icke-binära från diskursen (Jones, 2020). Frågan är om anledningen till att forskare inte lägger fokus på gruppen transmän och icke-binära är för att gruppen antas vara så liten att den inte motiverar vidare forskning. Den största enkätstudien om transpersoner i USA som genomfördes 2015 av National Center for Transgender Equality (NCTE) visar på annat. Den insamlade datan bestod av 27 715 vuxna transpersoner i USA, varpå 12% av dessa svarade att de tagit emot ersättning för sex (ibid). Av dessa identifierade sig 50% som transkvinnor. 19% identifierade sig som transmän och totalt var det 30% som identifierade sig som icke-binära och hade tagit emot ersättning för sex. Jones (2020) menar att detta inte rättfärdigar forskares hypoteser om att andelen transmän och icke-binära som säljer sex är för liten för att beforskas. Jones (2020) förklarar även att såväl transkvinnor som transmän och icke-binära kan se sexarbete som stärkande och könsbekräftande. Tidigare forskning har visat att många av de transkvinnor som säljer sex gör det för att ha råd med könsbekräftande vård, och Jones (2020) menar att samma hypotes bör undersökas kring transmän och icke-binära. Artikelns slutsatser kretsar kring vikten av att tillämpa ett kritiskt perspektiv till den heteronormativitet och cissexism som genomsyrar fältet om sexarbete. I diskursen om sexarbete bör fokuset på transpersoners hälsoaspekter gällande exempelvis HIV förflyttas till den om sociologiska teorier och visa på hur kön, etnicitet och sexualitet påverkar personer involverade i sexindustrin.

2.4 Effekterna av sexköpslagen

Sexköpslagen har varit föremål för diskussioner och åsikter om lagens effekter (se Levy & Jakobsson, 2014). Det finns även ett stort stöd för lagen bland den svenska befolkningen (Kuosmanen, 2011). Ekberg (2004) menar i en artikel att sexköpslagen har haft en stor påverkan genom att antalet kvinnor som är involverade i gatuprostitution har minskat med 30–50% sedan sexköpslagen infördes. Ekberg (2004) skriver att det inte finns några tydliga bevis på att kvinnorna skulle ha gått från gatan som arena till internet i stället. Ekberg (2004) menar att lagen har påverkat att kvinnor i högre utsträckning söker stöd för att sluta sälja sex och ger även en möjlighet att väcka åtal mot sexköparna. Kuosmanen (2011) skriver i en kvantitativ studie att sedan sexköpslagen kom har efterfrågan av sexuella tjänster minskat, vilket visade på att andelen som köper sex har minskat i viss mån. Dock poängterar Kuosmanen (2011) att det behövs ytterligare studier som bekräftar datan. Även Kotsadam och Jakobsson (2014) belyser i sin kvantitativa studie att lagstiftningen har resulterat i att färre personer köper sex i Sverige. Till skillnad mot detta menar Levy och Jakobsson (2014) i sin kvalitativa studie att lagen har misslyckats med att minska nivåerna av prostitution. Författarna menar att det inte finns några tillförlitliga siffror som visar att sexarbetet har minskat sedan lagen infördes. De menar att sexköpslagstiftningen tillsammans med digitaliseringen har flyttat det synliga sexarbetet till mer osynliga arenor, vilket leder till att klyftan ökar mellan sexarbetarna och sjukvården, polisen och socialtjänsten. Levy och Jakobsson (2014) tar även upp att sexköpslagen påverkar möjligheten att som sexarbetare motta skadereducerande insatser för att det anses uppmuntra till sexarbete och därmed gå emot Sveriges mål att minska sexarbete.

Siring (2008) har i en kvalitativ studie intervjuat socialarbetare och poliser i Sverige som arbetar med prostitution. Intervjupersonerna som arbetar på myndigheterna uppger att manlig sexhandel hanteras på ett annat sätt än kvinnlig sexhandel. En av förklaringarna uppges vara att manlig sexhandel diskuteras utifrån föreställningarna om manlig homosexualitet. När myndigheterna träffar på män som säljer sex till män rubriceras det som ett gay-ärende och inte som ett sexköp. Män som köper sex av män passar inte in i polisens bild av den heterosexuella sexköparen. Vidare menar Siring (2008) att manlig prostitution inte går i linje med diskursen om mäns våld mot kvinnor utan ses här som en mer liberal företeelse som inte upplevs lika problematisk. Manlig sexhandel liknas med en affärsuppställning där männen är

ansvariga för sina handlingar till skillnad mot kvinnan som förstås mer i linje med ett objekt. Detta resulterar i att när myndigheterna får vetskap om män som säljer sex används inte sexköpslagen på samma sätt som när en man köper sex av en kvinna.

2.5 Digitalisering av sexköp

På senare år har en större del av forskningen kommit att kretsa runt hur internet påverkar sex mot ersättning och dess utformning. Detta är av intresse för vår studie då det har inneburit ett nytt förhållningssätt och metoder för socialarbetare som vänder sig till personer som har erfarenhet av sex mot ersättning (se Holmström, 2008). Antalet män som säljer sex på internet har ökat de senaste åren och många män introduceras i sexarbete via internet. Detta beskrivs i en kvantitativ studie av MacPhail, Scott och Minichiello (2015) där digitaliseringens påverkan på normaliseringen av manligt sexarbete undersökts. Studien genomförs genom att titta på onlineannonser för manliga sexarbetare i Australien. Författarna beskriver i sitt resultat att internet har bidragit till en normalisering av manligt sexarbete genom att göra det mer lättillgängligt för både köpare och säljare. Resultatet visar även att internet har skapat ett lättare sätt för sexarbetare och sexköpare att kommunicera. Det har även resulterat i en mer diskret form av sexköp till skillnad mot gatuprostitution, då ett flertal sexarbetare till exempel marknadsför sexköpet som en ”pojkväns upplevelse”. Internet har gjort det enklare för både sexköpare och sexarbetare att ha större inflytande över ”marknaden” genom att redan innan sexköpet kunnat förhandla om hur sexköpet ska gå till. En liknande analys görs i en svensk kontext av Scaramuzzino (2014) i en etnografisk studie som undersöker hur sexarbetare och sexköpare uttrycker sig på olika ”prostitutionsforum” på internet. Forumen beskrivs som en plats för en dragkamp mellan sexköpare och sexarbetare för att få kontroll över marknaden (ibid.).

Larsdotter (2010) har genomfört en kvantitativ studie och undersökt olika internetsidor där män och transpersoner säljer sex. Författaren beskriver att i rapporter och undersökningar som publicerats hävdas att sidor där män och transpersoner säljer sex är svåråtkomliga och är på dolda forum. Dock menar Larsdotter (2010) att det inte stämmer utan män och transpersoner som säljer sexuella tjänster på nätet i Sverige går att hitta utan att erhålla specifik kunskap eller behöva bli medlem i olika communitys. Larsdotter (2010) menar att genom att denna grupp målas upp som osynlig hindras de från att få tillgång till insatser och

ett bra bemötande. Detta går även i linje med en omfattningskartläggning i Sverige av de Cabo och Hall (2021) som beskriver att män som har sex mot ersättning går att finna på nätet, vilket betyder att föreställningen om att män som säljer sex bara finns på dolda forum, därmed inte stämmer. Att vissa former av sex mot ersättning uppfattas som dolda eller öppna hos verksamheter menar de Cabo och Hall (2021) kan ha andra påverkansfaktorer än kön och sexualitet. Verksamheternas organisering, uppdrag, var verksamheterna inhämtar kunskap i relation till de politiska beslut som påverkar prostitutionspolicyn är exempel på faktorer som påverkar (ibid.).

3. Teoretiska perspektiv

3.1 Teoridiskussion

Eftersom uppsatsens syfte berör män som har sex mot ersättning är kön och sexualitet viktiga teoretiska utgångspunkter i denna studie. Synen på kön och sexualitet kan variera beroende på vilken ansats som tillämpas på fenomenet. Socialkonstruktivismen möjliggör en bred förståelse om dessa kategoriseringar och kan hjälpa oss belysa hur diskurser kring kön och sexualitet utformas. Att tillämpa ett queerteoretiskt perspektiv på sex mot ersättning kan möjliggöra ett synliggörande av normer kring sexualitet och sex. Män som säljer sex kan anses bryta mot en heterosexualiserad bild av fenomenet (se t.ex. de Cabo y Moreda, 2018), varpå queerteorin belyser hur samhället betraktar normbrytande gällande sexualitet. En konsekvens av att avvika från samhällets normer är stigmatisering. Genom att diskutera stigmatisering i relation till uppsatsens ämne kan vi vidare skapa förståelse kring hur samhället konstruerar personer i utsatthet.

3.2 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen präglas av en kritisk syn på den förgivettagna världen och ifrågasätter det som framställs som *naturligt* (Barlebo Wennerberg, 2010). Därför är en socialkonstruktivistisk förståelse om kunskap alltid i relation till en kontext. Ett vanligt antagande är att det inte finns *en* sanning eller *en* bestämd kunskap, utan flera olika beroende på vilket perspektiv som tillämpas på olika fenomen (ibid.). Perspektiven är beroende av kontexter, tid och rum. Vi kan ta exemplet om kön. Tidigare har vi trott på sanningen om att det finns två kön — man och kvinna. På senare tid har dock både samhällsvetenskapen och naturvetenskapen på olika sätt problematiserat detta synsätt (Ainsworth, 2015). Inom samhällsvetenskapen kan kön förstås som just socialt konstruerad, bland annat med hjälp av begreppet *genus* (se Ambjörnsson, 2016). Naturvetenskapen har även bekräftat att den homogena föreställning som vi baserat könstillhörighet på (könsorgan och/eller könskromosomer) i själva verket existerar i en uppsjö av utseenden och konstellationer (Ainsworth, 2015). Samtidigt har till exempel ursprungsbefolkning i Kanada en rik historia av andra möjliga könstillhörigheter och en förhållandevis mer uppluckrad förståelse av kön (se t.ex. Robinson, 2020). Ingen kan säga att det ena är rätt och det andra fel, utan dessa

förståelser, *sanningar*, av kön existerar i rumsliga och tidsbundna kontexter, oberoende av andra uppfattningar om kön. Samma kan sägas om många fenomen och företeelser. Förståelsen om sexualitet är således präglad av hur vi konstruerar den, varpå det i olika kontexter i tid och rum, produceras olika sanningar om den. Diskurser kring sex mot ersättning har varierat genom historien, och kommer säkerligen förändras i framtiden. Genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan vi dock belysa att dessa, föränderliga, förståelser är konstruerade.

Ytterligare grundantaganden berör språket och diskurser. Socialkonstruktivism möjliggör en förståelse av identitet och sexualitet präglade av kontexter, bundna i språk och genom diskurser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). En social konstruktion förutsätter således en social interaktion varpå gemensamma sanningar utformas. Språkanvändning och språklig kommunikation är därför betydelsefullt i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Ett radikalt socialkonstruktivistiskt antagande menar att det inte finns någonting i vår värld som har en oberoende mening bortom språket (Burr, 2015). Allt som människan tänker eller pratar om existerar huvudsakligen genom språket, som i sin tur produceras av olika diskurser (ibid.). Vi kan se hur detta uttrycker sig när det gäller identiteter. Burr (2015) beskriver hur identitet(er) är något som skapas och är givna genom språkliga uttryck. Det är vi människor som gör identifieringen, det har alltså inte nödvändigtvis något att göra med en individs essens. Vidare skriver Burr (2015) att en identitet skapas genom en rad olika identitetskategorier som vävs samman till en identitet. Om man ser sexualitet som en identitetskategori innefattar den bara ett begränsat antal konstruerade sexuella identiteter där heterosexualitet ses som det normala och andra sexuella identiteter ses som avvikande (ibid.). Utifrån att det inom socialkonstruktivismen beskrivs att olika identitetskategorier skapas av sociala processer och att vissa kategorier ses som avvikande kommer vi senare redogöra för stigmatisering som ett teoretiskt perspektiv.

3.3 Queerteori

Queerteorin bygger på liknande antaganden som finns inom socialkonstruktivismen (se Ambjörnsson, 2016). Teorin kan förstås som kritiska perspektiv på rådande diskurser kring kön och sexualitet. Queerteoretiska förståelser bör förstås just som multipla perspektiv på samhället, snarare än en unison teori (ibid.). Det är normer om (hetero)sexualitet och de

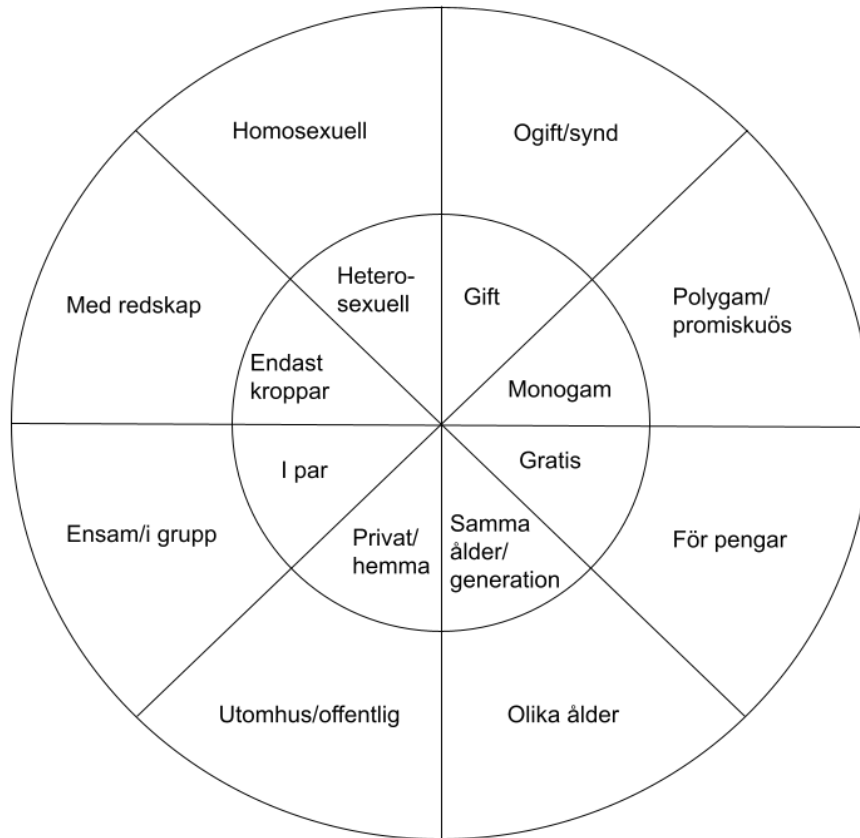
villkor som normerna producerar som är i fokus i queerteorin (Ambjörnsson, 2016; Mattsson, 2015). Ifrågasättandet och kritiserandet av dessa normer möjliggör för andra tolkningar av kön och sexualitet. För att kunna problematisera dessa normer krävs dock insikten om att "det normala" endast kan tolkas som normalitet i relation till en befintlig abnormalitet (Ambjörnsson, 2016; Mattsson, 2015). I relation till heterosexualitet, cis, monogam som norm kan vi alltså sätta homo- och bisexualitet, trans och polygami eller flersamhet som den icke-normativa motparten.

En viktig utgångspunkt för teorin är begreppet heteronormativitet, vilket belyser hur bland annat strukturella, institutionella, politiska och juridiska förståelser av sexuella handlingar präglas av normer gällande heterosexualitet (Ambjörnsson, 2016; Mattsson 2015). Begreppet granskar vad som konstruerar och upprätthåller den heterosexuella utgångspunkten (ibid.). För att göra detta kan Judith Butlers "heterosexuella matris" vara till hjälp. Ambjörnsson (2016) förklarar denna som en förståelseram som innefattar en binär uppfattning av kön, samt en (hetero)förståelse av sexualitet. Det är inom denna matris, dessa ramar, som heterosexualitet förstås som det "normala". Här ryms även förväntningar och ordningar för hur män och kvinnor ska bete sig, se ut, åtrå och positionera sig mot varandra. Utanför den heterosexuella matrisen blir dock en annan förståelse möjlig. Genom att bryta mot de normer om kropp, beteende och åtrå som heteronormen föreslår, kan individer inte längre uppfattas som en "riktig" man eller kvinna (Ambjörnsson, 2016). Att bryta mot den heterosexuella matrisen, eller för den delen andra normer kring kön och sexualitet, kan även innebära en underordnad position till den heterosexuella, monogama cispersonen (Mattsson, 2015).

3.3.1 Sexuell hierarki

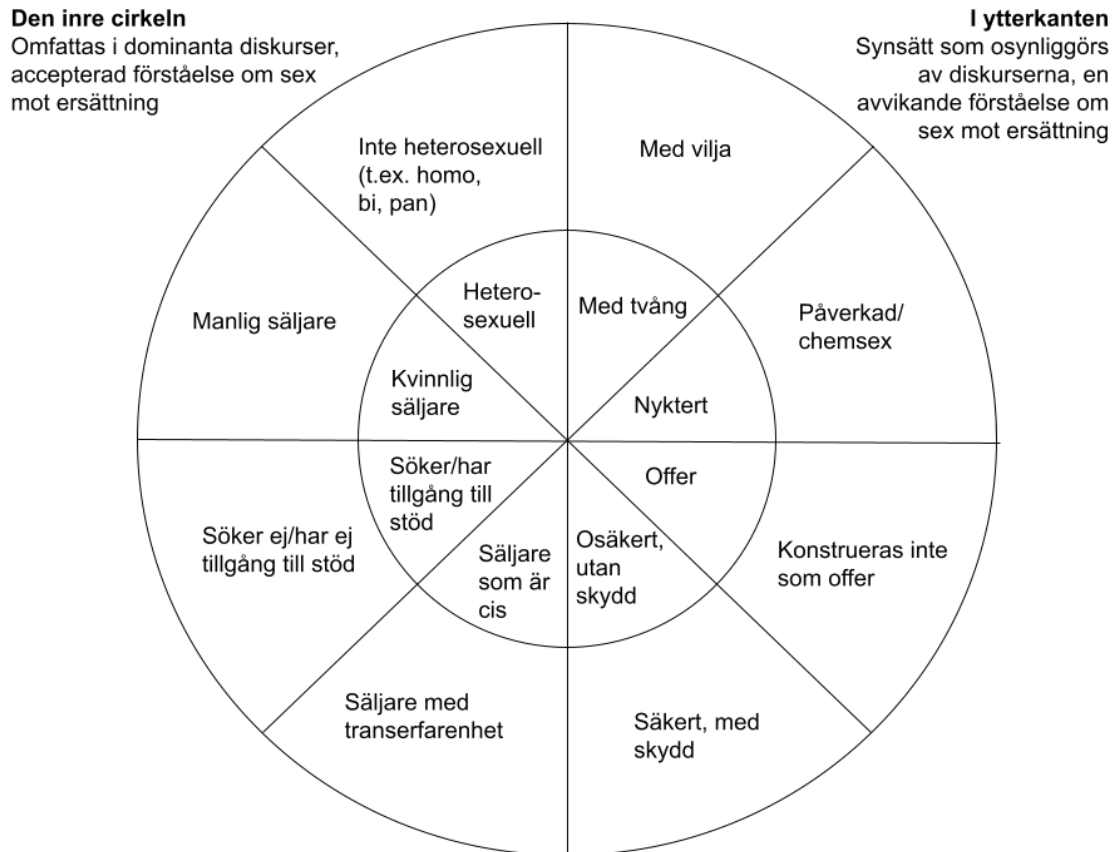
Med en queerteoretisk ansats blir även en tolkning av makt i relation till sexualitet möjlig. Sexuella begär och beteenden förstås, värderas och kategoriseras genom dikotoma föreställningar om vad som är "normalt" och "onormalt" eller "rätt" och "fel". Dessa förståelser framställs i relation till varandra och tillskrivs vissa värderingar i en sexuell hierarki (se Rubin, 1993). Sexuella begär och beteenden påverkas i sin tur av normativa, moraliska och politiska förhållanden. Utifrån hur sexuella praktiker värderas kan de alltså kategoriseras som under- och överordnade, varpå vissa beteenden och begär förstås som icke-önskvärda. Följaktligen kan redan underordnade grupper tillskrivas som "onormala" i relation till sexualitet.

Över- och underordning av sexualitet kan illustreras med hjälp av Rubins (1993) modell för sexualitetshierarki.

Figur 1. Modell för sexualitetshierarki (förenklad version. Se Mattsson, 2015)

Modellen visar på hur sex och sexualitet kan ses som nyanserad och med en stor bredd av förståelser. I mitten av cirkeln finner vi de sexuella beteenden och begär som ses som ”normala” enligt normerna om sexualitet. Dessa beteenden och begär accepteras därmed av samhället och passerar utan ifrågasättande, eftersom det just ses som det ”normala”. I ytterkanten av cirkeln hittar vi således beteenden och begär som strider mot sexualitetsnormer varpå dessa inte godkänns som acceptabla. Dessa beteenden avfärdas i sin tur som ”onormala” vari maktrelationen mellan dem uppstår. Mattsson (2015) menar även att det är möjligt att lägga till komponenter i modellen, för att påvisa ytterligare faktorer som berör sexualitetsnormer och maktordningar inom dem. Vi har därför skapat en egen modell inspirerad av denna där fokus ligger på maktordningar inom diskurser om sex mot ersättning.

Figur 2. Modell för maktordningar inom diskurser om sex mot ersättning

I den här modellen kan cirkelns inre delar förstås tillhöra de dominanta diskurserna om sex mot ersättning. Här hittar vi bl.a. heterosexuella, kvinnliga säljare, personer som konstrueras som offer och som söker och har tillgång till stöd (jmf Miriam, 2005; Levy & Jakobsson, 2015). I modellens ytterkant finner vi därmed kategorier som de dominanta diskurserna inte synliggör. Manliga säljare, som inte söker eller har tillgång till stöd och som inte konstrueras som offer är exempel på sådana kategorier. En av kategorierna omfattas av chemsex, vilket är när narkotika brukas i samband med sex för att förhöja/förlänga upplevelsen (Folkhälsomyndigheten, 2020). Modellen är relevant för studien då diskussioner om män som har sex mot ersättning inte är fokus i de dominanta diskurserna och genom denna uppdelning kan vi synliggöra maktrelationerna kategorierna emellan (jmf Rubin, 1993). Modellens utformande bygger på de uppfattningar om diskurser vi fått från både tidigare forskning samt vår empiriska data.

3.4 Stigmatisering

Goffmans (2020) teorier om stigmatisering innehåller en rad antaganden och analyser om hur identiteter skapas genom hur de förhåller sig till varandra. Ett viktigt antagande är hur sociala identiteter skapas genom bland annat normativa och institutionella förväntningar (Persson, 2020). Konsekvensen av att en individ identifieras som avvikande från dessa förväntningar riskerar bli stigmatisering. Stigmatisering uppstår således genom normer och kollektiva (sociala) mönster, och inte genom individers egenskaper. Genom dessa mönster skapas alltså en individs sociala identitet och kan klassificeras som antingen ”normal” eller ”avvikande” (ibid.).

Som stigmatiserad ser alltså samhället i stort på dig som avvikande. Goffman (2020) menar dock att personer med stigma ändå kan möta sympatiska grupper där avvikandet inte nödvändigtvis måste betyda en abnormalitet. En av dessa grupper kallar han *de egna*. Den här gruppen utgörs av personer som befinner sig inom samma stigmakategori, och där gemenskapen sinsemellan blir av vikt. Här blir den stigmatiserade godtagen eftersom stigmat i gruppen inte innebär ett annorlundaskap. Den andra gruppen kallas *de upplysta* eller *de visa* och dessa utgörs av personer som klassas som ”normala” men visar sympati för den stigmatiserade gruppen. Den person som anses vara *vis* kan till exempel vara en person som arbetar på en verksamhet som erbjuder stöd till den stigmatiserade gruppen. *Den visa* personen måste dock accepteras av den stigmatiserade gruppen då det inte räcker att personen finns till gruppens förfogande (Goffman, 2020).

Stigmatisering kan även bli relevant i relation till heteronormativitet. Kerusuo & Nilsson Lööv (2017) beskriver att heteronormativt beteende hos en behandlare kan resultera i att klienten upplever sig stigmatiserad. Detta kan ta sig uttryck i direkta (homo)fobiska hot och kränkningar men det kan också handla om mer subtila, oförstående och omedvetna kommentarer präglade av ett heteronormativt synsätt (ibid.). En konsekvens av detta kan vara att klienten upplever något som kallas minoritetsstress. Minoritetsstress beskrivs av Wurm & Hanner (2017) som en ökad stressnivå som personer som bryter mot normer upplever på grund av normbrytandet. Stressen kan bero på oro, och en förväntan, att bli diskriminerad och bemött med fördomar. När en individ i minoritet känner behovet av att dölja sitt normbrytande och anpassa sig till normerna kan minoritetsstress uppstå i form av negativa

attityder och tankar om sig själv (Wurm & Hanner, 2017). Vi anser att minoritetsstress är relevant att belysa i vår studie då män som har sex mot ersättning bryter mot kön- och sexualitetsnormer, och minoritetsstress kan förstås som ett möjligt hinder för gruppen att söka stöd.

4. Forskningsmetod

Under detta avsnitt kommer metoden och våra metodologiska överväganden som gjorts under studiens gång att redovisas. Inledningsvis redogör vi för varför vi valt att använda oss av en kvalitativ metod, hur studien genomförts och hur bearbetandet av vårt insamlade material gått till. Slutligen kommer vi redogöra för vilka forskningsetiska aspekter vi har tagit hänsyn till och även hur arbetet fördelats mellan författarna.

4.1 Metodval

Valet av forskningsmetod väljs med fördel efter vilken metod som bäst används för att besvara studiens syfte och frågeställning. Valet av metod påverkar vilken data som produceras och det är upp till forskaren att avgöra vilken metod som skapar bäst förutsättningar för att svara på studiens frågeställningar (Ahrne & Svensson, 2015). Syfte med denna studie är att undersöka hur verksamheter som möter personer som har erfarenhet av att sälja sex arbetar med manliga klienter. Studien ämnar också fördjupa kunskapen om hur yrkesverksamma i socialt arbete förhåller sig till män som säljer sex. Vi är alltså intresserade av de yrkesverksammas upplevelser av det sociala arbetet med gruppen män som säljer sex. Givet studiens syfte och frågeställningar har yrkesverksamma som riktar sig till personer som säljer sex intervjuats. Kvalitativa intervjuer är ett verktyg för att samla in kunskap om hur något förhåller sig i en social miljö men även enskilda personers upplevelser (ibid.). Den kvalitativa intervjun söker till skillnad mot en kvantitativ metod efter upplevelser med hjälp av ord och inte siffror (Kvale och Brinkman, 2014). Därmed ansåg vi att kvalitativ metod var den mest lämpliga för genomförandet av studien.

4.2 Urval

Urvalet av våra intervjupersoner kan definieras som ett målstyrt urval som innebär att forskaren väljer intervjupersoner utifrån att de kan antas ha kunskaper och erfarenheter som är relevanta i förhållande till studien syfte och frågeställningar (Bryman, 2018). Vidare har vi använt oss av ett kriteriestyrt urval för att välja ut personer (eller i vårt fall verksamheter) som uppfyller ett eller flera kriterier, vilket är ett typ av målstyrt urval (ibid.). I vårt fall var kriterierna att alla verksamheter beskriver att de arbetar med personer som har fått ersättning för sex och som på olika sätt inkluderar män i sin målgrupp. Genom att söka på internet

hittade vi alla verksamheterna (både kommunala och idéburna sådana) som marknadsför sig själva utifrån dessa kriterier. Därmed kan det finnas en risk att vi missade ett antal verksamheter i vårt urval som inte marknadsför sig genom internet. Vi valde bort ett antal verksamheter som explicit skrev på sin hemsida att de endast riktade sig till kvinnor som fått ersättning för sex.

4.2.1 Presentation av informanter

Vårt slutgiltiga urval består av fem socionomer från två kommunala och två idéburna verksamheter. Samtliga verksamheter arbetar på olika sätt med sex mot ersättning. Av forskningsetiska skäl har vi valt att beteckna våra intervjupersoner med siffror för att motverka identifikation. Tre av verksamheterna riktar sig till alla personer som har erfarenhet av sex mot ersättning medan en verksamhet riktar sig specifikt till män och transpersoner. Tre av informanterna arbetar på kommunala verksamheter och två på idéburna verksamheter. Informanternas kunskap och kännedom om målgruppen män som säljer sex varierade, då några av verksamheterna är specialiserade mot gruppen medan andra har betydligt mer begränsad erfarenhet. Gemensamt för samtliga verksamheter är att de alla erbjuder stödsamtal till sin målgrupp.

4.3 Datainsamling, rekryteringsprocess och intervjuguide

Efter att vi hade identifierat elva verksamheter som mötte våra kriterier, skickades ett informationsbrev ut via mejl (se bilaga 1). Två av de tillfrågade verksamheterna svarade att de önskade att delta. Fyra verksamheter svarade att de inte hade möjlighet på grund av hög arbetsbelastning och en verksamhet svarade inte alls. Två verksamheter svarade att de inte hade erfarenhet av målgruppen män som säljer sex och tackade därför nej. Två andra verksamheter svarade att de inte hade någon erfarenhet av gruppen inom sin verksamhet men erbjöd sig att delta ändå. En av dessa hade även medarbetare som tidigare mött målgruppen inom andra verksamheter. Vi ansåg att båda var relevanta utifrån sin kunskap om att nå gruppen män som har sex mot ersättning. Totalt blev det fyra verksamheter som valde att delta i intervju och fem informanter sammanlagt. En intervju bestod av två informanter efter eget önskemål, vilket resulterade i en mindre gruppintervju och tre enskilda intervjuer. En fördel med att genomföra en gruppintervju var att vi fick se hur informanterna diskuterade en fråga och hur samspelet mellan dem fungerade (se Bryman, 2018). Något som vi

inledningsvis var oroliga för var att få in informanter då antalet verksamheter som riktar sig mot personer som har erfarenhet av sex mot ersättning är begränsad. Detta resulterade dock inte i ett hinder då vi fick in fem informanter, vilket vi upplevde vara tillräckligt för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar.

Intervjuerna genomfördes genom det digitala videoverktyget Zoom då informanterna befann sig i olika delar av landet. Informanterna fick även erbjudande om att använda andra digitala verktyg som eventuellt passade dem bättre, dock var det ingen som önskade att byta. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att det är en fördel med intervjuer över internet, då man kan nå intervjupersoner som är geografiskt utspridda. En risk med att genomföra en intervju över internet är dock att intervjuaren kan gå miste om informanternas kroppsspråk och ansiktsuttryck (ibid.). Detta var något som togs hänsyn till genom att använda ett digitalt verktyg med video så både intervjuaren och informanterna såg varandra, därmed ansåg vi inte att användandet av videoverktyget resulterade i ett hinder. I början av intervjuerna säkerställde vi att informanterna hörde oss bra för att minska risken för missförstånd under intervjun. Intervjuerna spelades in på externa mobiltelefoner, vilket godkändes av samtliga informanter innan inspelningen startades. Att spela in intervjun menar Bryman (2018) underlättar för den som intervjuar genom att skapa möjligheten att vara fokuserad på informanten i stället för att fokus ligger på att anteckna. Ytterligare en fördel är att intervjuaren inte behöver förlita sig på vad den minns från intervjun utan kan lyssna flera gånger på det inspelade materialet (ibid.).

Under samtliga intervjuer har vi utgått från en semistrukturerad intervjuguide. I intervjuguiden var utgångspunkten i fem olika teman som var kopplade till olika frågor (se bilaga 2). En semistrukturerad intervju beskrivs som en flexibel intervjumetod där informanten har frihet att konstruera sitt svar på sitt sätt. Det skapar även en möjlighet för forskaren att ställa följdfrågor (Bryman, 2018). För att konstruera intervjufrågorna utgick vi från våra frågeställningar som sedan vidareutvecklades och fördjupades. Detta menar Kvale och Brinkman (2014) är ett sätt för att omvandla forskningsfrågorna som innehåller ett mer teoretiskt språk till ett mer vardagsspråk som passar intervjupersonerna. Vi förde diskussioner kring huruvida vi skulle genomföra intervjuerna tillsammans eller dela upp dem mellan oss. Vi bestämde oss för att vi båda skulle närvara vid första intervjun, där en av oss skulle ansvara för intervjun i sin helhet, medan den andra skulle stå för inspelning och eventuella

följdfrågor. Efter genomförandet av första intervjun upplevde vi att den som ansvarade för inspelning och följdfrågor blev överflödiga och vi valde därmed att dela upp de resterande intervjuerna mellan oss. Dessutom var två av intervjuerna inbokade under samma tider vilket blev en ytterligare anledning till uppdelningen. Vi upplevde att det fungerade bättre att vara ensamt ansvarig för en intervju, och därmed valde vi att genomföra den sista intervjun på detta sätt.

4.4 Tematisk analys

Studien utgår från en tematisk analysmetod, vilket beskrivs som en metod där forskaren utifrån studiens syfte och frågeställningar söker efter teman eller mönster i den insamlade empirin (Bryman, 2018; Braun & Clarke, 2006). Detta skapar en grund för forskaren att analysera datan utifrån en teoretisk förståelse (ibid.). Braun och Clarke (2006) menar att med den tematiska metoden finns en större frihet i val av teoretisk utgångspunkt till skillnad mot andra analysmetoder som till exempel grounded theory, där det finns en avgränsning inom val av teori. Den tematiska analysmetoden var till fördel då vi önskade finna olika teman i vårt insamlade material om hur verksamheter som möter personer som har erfarenhet av att sälja sex arbetar med manliga klienter. Genom användandet av den tematiska analysen får forskaren en möjlighet att vara flexibel och själv bestämma teman så länge det görs konsekvent (Braun & Clarke, 2006). Den tematiska analysen kritiserar ibland för att vara en otydlig teknik med få tydliga riktlinjer för genomförandet (Bryman, 2018). Vi har därför valt att använda oss av sex faser av Braun och Clarke (2006) för att förtydliga hur vi genomförde vår tematiska analys, vilket redovisas under nästkommande rubrik. Det är viktigt att poängtera att gruppintervjun transkriberades och analyserades på samma sätt som de enskilda intervjuerna. I studien har vi använt oss av ett induktivt förhållningssätt, vilket betyder att vi först gjorde våra intervjuer och tillämpade teorier i efterhand (se Bryman, 2018).

4.5 Intervjuutskrift, databearbetning och analysförfarande

Efter att alla intervjuerna var genomförda, transkriberades dessa ordagrant men ljud som *ehh* och *mm* utelämnades för att öka läsbarheten. Även namn på städer och mottagningar togs bort ur texten av etiska skäl som nämns mer ingående under redogörelsen för forskningsetiska överväganden. När vi har tagit bort icke relevanta delar ur citatet har vi använt oss av hakparentes och punkter: “[...]”. Om intervjupersonen har missat att säga ett ord så att

meningen resulterar att bli ogrammatisk har vi, för att läsaren ska förstå, skrivit in ordet med hakparenteser kring ordet: “[ord]” (se Bryman, 2018). Vi har försökt att hålla utskriften så nära det fonetiska talet hos informanterna som är möjligt men vi har ibland redigerat till viss del då talspråk kan framstå som förvirrande (ibid.). Då vi höll i två intervjuer var valde vi att transkribera de vi själva inte höll i för att båda ha god kännedom om intervjuerna.

I samband med transkriberingen gick vi in i fas ett som Braun och Clarke (2006) beskriver som den fasen där författarna börjar umgås med materialet. När vi båda hade läst igenom materialet ett flertal gånger började vi skissa på initiala koder, vilket är en del av fas två (ibid.). Detta gjordes genom att vi skrev ut intervjuerna och sedan skrev ned skriftliga koder i marginalerna som redogjorde för intressanta fynd från intervjuerna. Exempel på koder var “fördel”, “kunskap” och “ansvarsfördelning”. Efter att vi hade arbetat oss igenom all data började vi med hjälp av de initiala koderna att skissa på teman. Detta innebar att vi gick in i fas tre. Genom att samla alla koderna och jämföra vilka likheter och skillnader som fanns i materialet för att försöka se teman (ibid.). I det här skedet använde vi en whiteboardtavla för att skriva upp alla koderna, för att få en överblick över vilka koder vi upptäckt och för att således kunna jämföra dessa.

När vi hade arbetat om koderna till mer sammanhållna teman, började vi urskilja vissa som passade som huvudteman och vissa som passade som underteman. Här gick vi in i fas fyra vilket innefattade att granska våra preliminära teman, förfina och utveckla dessa (ibid.). Här blev det tydligt för oss att vissa teman som vi hade skapat i föregående fas inte fungerade. Ett exempel var “fokus på kön i arbetet” som vi upptäckte inte hade tillräckligt med data för att kunna genomföra en analys kring, vilket enligt Braun och Clarke (2006) kan vara en viktig upptäckt i detta skede. Vi läste då igenom all data igen under varje tema för att granska om datan tillsammans bildade ett mönster under respektive tema. Vissa av de redan formulerade temana innefattade en stor mängd citat vilket ledde till att vi fick skapa ytterligare underteman till dessa. Fas fyra innefattar även att man tar ett steg tillbaka och igen ser över hela insamlingen av empirin för att se om något har missats och om de utvalda temana ger en rättvis bild av vad som framkommit i empirin (ibid.). I förhållande till de andra faserna lade vi ner mycket tid på denna fas för att få till de olika temana så de representerade innehållet och speglade hela empirin.

I fas fem återstod det att läsa igenom citaten under varje tema för att säkerställa att temakategorierna fångade essensen av innehållet (Braun & Clarke, 2006). I denna fas namngavs således våra teman vilket resulterade i tre huvudteman: *yrkesverksammas syn på sex mot ersättning, män som har sex mot ersättning är svåra att nå* och *skam, skuld och stigma*. Under två huvudteman valde vi även att använda oss av underteman för att tydliggöra empirin. I den sjätte och sista fasen redovisades det sammanställda resultatet med hjälp av en analys. Analysen har genomförts med hjälp av våra valda teorier och även en koppling till kunskapsläget i form av tidigare forskning. Braun och Clarke (2006) menar att faserna inte behöver genomföras i en strikt ordning utan att forskarna kan växla mellan faserna. Till exempel under sista fasen, fick vi gå tillbaka till tidigare faser för att ändra namn på teman och flytta citat eftersom det annars upplevdes spretigt.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Sex mot ersättning kan anses vara ett känsligt ämne, därför fördes det i planeringsstadiet av studien en diskussion mellan oss författare kring de etiska aspekterna. Vi ansåg att det fanns flera risker med att intervjua personer som hade egna erfarenheter av sex mot ersättning. Att låta personerna berätta om deras egna upplevelser kan resultera i att informanten återupplever minnen som är av känslig karaktär (se Nygren, 2019). Vi valde därför att intervjua yrkesverksamma, men det innebar inte att vi bortsåg från de etiska aspekterna i arbetet. Det är av vikt att under hela studien beakta de etiska aspekterna (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi har därför använt oss av Vetenskapsrådets (2002) fyra forskningsetiska principer, vilka är *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

I enlighet med informationskravet (Vetenskapsrådet, 2002) fick informanterna via mejl information om studiens syfte och villkor för att delta. Det ingick även information om att det var frivilligt att delta, vilket också innebar att informanterna kunde välja att avstå helt eller att endast besvara vissa frågor eller att när som helst avbryta sitt deltagande. Informanterna fick även samma information innan intervjun inleddes. Samtycke inhämtades när informanterna svarade på mailet om att delta, men även inledningsvis i intervjun, vilket går i linje med samtyckeskravet (se *ibid.*). Vi klargjorde även att det var okej för informanterna att dra tillbaka sitt samtycke om de så önskade. I överensstämmelse med konfidentialitetskravet redogjorde vi både i mailet och i samband med intervjun att intervjun skulle spelas in och

sedan transkriberas vilket samtliga medgav. Intervjuerna anonymiserades genom att ingen av informanternas namn skrevs ut. Vidare skriver Vetenskapsrådet (2002) att även om namn tas bort kan det ibland vara möjligt för somliga läsare att urskilja individens identitet. Därför har vissa delar av intervjuerna valts att inte tas med för att inte kunna direkt härledas till informanten. Dessa delar innehöll specifik information som kunde leda till igenkänning. Vi är dock medvetna om att det fortsatt finns risk för att citaten kan härledas till informanterna då verksamheterna som arbetar med denna målgrupp i Sverige är begränsade. Vi tog även hänsyn till nyttjandekravet som innebär att det insamlade materialet inte används utanför ramarna för studien (ibid.). Informanterna fick därför information innan intervjun om att materialet endast kommer användas under tiden för uppsatsskrivandet och kommer därefter raderas.

4.7 Tillförlitlighet

Inom kvantitativ forskningsmetod brukar begreppen *reliabilitet*, *validitet* och *generaliserbarhet* användas för att mäta kvaliteten på forskningen. Dessa begrepp har dock blivit omdiskuterade i relation till kvalitativ forskning (Kvale och Brinkmann, 2014). Istället presenterar Bryman (2018) begreppet *tillförlitlighet* som ett alternativt begrepp mer anpassat för kvalitativ forskning, vilket förklaras genom fyra delkriterier (*trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *konfirmering*). Då vår studie utgår från en kvalitativ metod har vi valt att använda oss av dessa alternativa begrepp. Nedan kommer varje delkriterie att redogöras för kopplat till vår studie.

Bryman (2018) menar att det kan finnas flera olika beskrivningar av den sociala verkligheten. Detta innebär att forskarens beskrivning av verkligheten blir tongivande och påverkar i sin tur hur *trovärdig* den uppfattas av läsaren. Ett sätt att öka trovärdigheten är genom att redovisa hur processen under studiens gång gått till för att visa på hur forskarna kommit fram till resultatet (Bryman, 2018). I vårt metodkapitel har vi därför noggrant redogjort för hur processen med insamlandet av data har gått till. Det är även av vikt att studien genomförs i enlighet med de regler som finns (ibid.). Med hjälp av de forskningsetiska överväganden som redovisas ovan har vi eftersträvat att tillämpa dessa regler. En annan möjlighet att öka trovärdigheten är genom att använda sig av *deltagarvalidering*, vilket innebär att informanterna ges möjlighet att bekräfta forskarnas resultat. Detta togs hänsyn till genom att

deltagarna i informationsbrevet erbjöds att ta del av transkriberingarna, dock önskade inte någon av informanterna att göra detta. Alla informanterna får däremot ta del av den färdiga uppsatsen, vilket är i enlighet med de forskningsetiska riktlinjerna (se Vetenskapsrådet, 2002).

Det andra delkriteriet *överförbarhet* avser den kvalitativa motsvarigheten till extern validitet, där fokus ligger på att kunna generalisera resultatet till andra kontexter och tillfällen (Bryman, 2018). Inom kvalitativ forskning ligger fokus på att undersöka en specifik grupps erfarenheter, till skillnad från kvantitativ forskning som syftar till att få en bredare bild av exempelvis åsikter på ett samhällsligt plan. Detta försvårar möjligheten att inom kvalitativ forskning generalisera resultaten till andra sociala miljöer än den undersökta (ibid.). Då vi i vår studie har ett begränsat urval med fem informanter aktiva på några få verksamheter, resulterar det i att vi inte kan hävda att resultatet är direkt överförbart i andra sociala kontexter.

Ytterligare ett delkriterie är *pålitlighet* vilket betyder att forskaren behöver använda sig av ett granskande synsätt och redogöra för alla delarna i forskningsprocessen, för att kunna uppnå pålitlighet (Bryman, 2018). Under metodkapitlet har vi därför så detaljerat som möjligt redogjort för alla faser vi använt oss av under studiens gång. Ett ytterligare sätt att uppnå pålitlighet är, enligt Bryman (2018), att involvera andra forskare som granskar studiens genomförande. Vi har under studiens gång haft tät kontakt med vår handledare om studiens genomförande som har bidragit med feedback, vilket till viss del kan öka pålitligheten. Vi har även själva antagit en granskande roll i genomförandet av studien. Vi är dock medvetna om att det är svårt att vara helt objektiva. Även *konfirmering* är ett delkriterie, vilket innebär att forskarna kommer till insikt om att det i kvalitativ och samhällsvetenskaplig forskning är svårt att vara objektiva. Det kräver även att forskarna kritiskt granskar om deras egna personliga åsikter påverkar genomförandet av studien (Bryman, 2018). Vi har under studiens gång agerat kritiskt till våra egna åsikter kring föreställningar om fenomenet män som har sex mot ersättning, vilket inneburit att vi varit medvetna om att det finns olika sätt att se på sex mot ersättning i stort. Vi har även varit noggranna med att välja begrepp som är så neutrala som möjligt. Vid konstruerandet av intervjuguiden har vi försökt att konstruera neutrala frågor för att låta informanternas egna reflektioner komma fram utan att riskera att de påverkades av oss som intervjuare.

4.8 Arbetsfördelning

Under arbetets gång har vi genomgående suttit tillsammans och skrivit uppsatsen. Den första delen av arbetet bestod till stor del genom att tillsammans diskutera upplägget och fokus för uppsatsen. Inom vissa delar har vi delat upp arbetet för att sedan sammanstråla, läsa igenom varandras texter och tillsammans reflektera över innehållet. Vissa delar har vi skrivit gemensamt så som syfte, frågeställningar och intervjuguide. Vi genomförde två intervjuer var och valde sedan att transkribera “varandras” intervjuer för att sedan gemensamt analysera och diskutera dessa. Vi anser att uppsatsen är en produkt av ett gott samarbete med jämlik arbetsfördelning.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi redogöra för resultatet från intervjuerna genom att visa på olika citat från informanterna sammanvävt med en analys. Analyserna är kopplade till de teoretiska perspektiven socialkonstruktivism, queerteori och stigmatisering men även tidigare forskning. Vidare kommer resultat och analysdelen innefatta tre olika huvudteman vilka presenteras i följande ordning: *Yrkesverksammas syn på sex mot ersättning, män som har sex mot ersättning är svåra att nå* och *skam, skuld och stigma*. Under två av våra huvudteman återfinns flera underteman med fördjupning och nyansering.

5.1 Yrkesverksammas syn på sex mot ersättning

Det finns många olika föreställningar kring företeelsen män som har sex mot ersättning (Socialstyrelsen, 2015). Ofta grundas de i olika diskursiva förståelser. Vissa yrkesverksamma reflekterar även kring om samhällets syn på män som säljer sex påverkar det stödet som erbjuds till gruppen men även i vilken utsträckning gruppen söker stöd. Informanten nedan visar på möjligheten att se på fenomenet sex mot ersättning utifrån olika diskurser som finns i samhället och hur detta kommer till uttryck i deras verksamhet.

[...] vi utforskar hur en person själv ställer sig till det, för man kan ju se det på olika sätt. Att ha sex mot ersättning kan vara mäns våld mot kvinnor i ett perspektiv, men det kan också vara [...] att man är sexarbetare som till exempel hårfrisör eller något annat. Då ska ju inte vi tala om för en person hur den ska uppfatta sig själv.

Informant 2

Här speglas två diskursiva synsätt på sex mot ersättning. Ett perspektiv är om mäns våld mot kvinnor och ett annat är att se sex mot ersättning som vilket annat jobb som helst. Levy och Jakobsson (2014) skriver att perspektivet om mäns våld mot kvinnor ingår i den så kallade prostitutionsdiskursen, vilken ses som den mest utbredda diskursen i Sverige. Inom den diskursen ligger fokus på att kvinnan utsätts för patriarkalt våld (ibid.). Det andra perspektivet väljer vi här att kalla sexarbetardiskursen. Den innefattar fokus på sexarbetarens agens och att sälja sex ses som ett arbete (Miriam, 2005). Informanten visar på en viss

reflexivitet och en nyanserad bild av företeelsen. Här skildras ett individfokus och informanten menar på att det är den stödsökande som själv uppfattar sin situation och att det är här utgångspunkten för stödet bör ligga. Dock är denna öppenhet av olika synsätt inte något som företrädesvis återspeglas i materialet då fokus i stället riktas mot att stödsökande är utsatta och i behov av stöd, vilket i stället går i linje med prostitutionsdiskursen. Mest förekommande var att informanterna förmedlade en bild av den stödsökande som utsatt. Enligt socialkonstruktivismen är konstruktioner av verkligheten alltid präglade av kulturen och kontexten (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). De två diskurserna om sex mot ersättning kan ses som två olika konstruktioner av verkligheten. Respektive diskurs erbjuder endast *en* syn på verkligheten, och om verkligheten reproduceras genom diskursiva praktiker, förblir verkligheten svårföränderlig. En diskursiv praktik gör det därmed svårt att tänka utanför konstruktionerna och se bortom diskursen (ibid.).

En annan informant reflekterar här kring samhällets syn på män som har sex mot ersättning.

Att dom [män som säljer sex] inte finns. Eller att om dom finns, så är det [i] undantagsfall och... ja, men då är det nog många som tänker HBQTQ-målgruppen. Och jag tror också att när många tänker [...] killar som har sex mot ersättning... så tänker dom på transtjejer som ju inte identifierar sig som killar. [...].

Informant 5

Här beskriver informanten att enligt samhällets syn finns bara män som säljer sex i liten utsträckning och att de är nästintill obefintliga. Här framkommer även en förståelse om att män som säljer sex antas sälja sex till män, och därmed vara homo- eller bisexuella. Detta kan sättas i relation till tidigare forskning. Dennis (2008) menar att manliga sexsäljares sexuella läggning ständigt problematiseras. Sexuell läggning hos kvinnor som säljer sex granskas dock mer sällan på samma sätt. Här uppstår en tydlig skillnad i hur manliga sexsäljare konstrueras i jämförelse med kvinnor som har liknande erfarenheter. Informanten förmedlar även att det i samhället finns en uppfattning om att män som har sex mot ersättning förknippas med transkvinnor. För att analysera detta kan vi ta hjälp av ett queerteoretiskt perspektiv om den heterosexuella matrisen, vilken enligt Ambjörnsson (2016) kan ses som en förståelseram som innefattar en binär, cisnormativ, uppfattning av kön, samt en heterosexuell

förståelse av sexualitet. Häri ryms även förväntningar och ordningar för hur män och kvinnor ska vara. Genom att inte nå upp till dessa förväntningar kan vissa personer och erfarenheter inte inkluderas i matrisen. Utanför förståelseramen blir de nämligen obegripliga för den normativa förståelsen av kön, varpå förvirring uppstår och personen går inte längre att förstås som en "riktig" man eller kvinna (Ambjörnsson, 2016). Den här kategoriseringen av transkvinnor kan förstås med utgångspunkt i den heterosexuella matrisen som strävar efter att göra individer begripliga. Utifrån den här förståelsen verkar diskurserna om sex mot ersättning inte omfatta alla kvinnor, utan endast ciskvinnor.

5.2 Män som har sex mot ersättning är svåra att nå

Alla informanter som intervjuats anger att det finns svårigheter att nå ut till män som har sex mot ersättning. Detta kan sättas i relation till hur det talas om kvinnor som säljer sex, som flera verksamheter anser att det är lättare att nå ut till då denna form av sexhandel upplevs ske "öppet". I jämförelse förefaller utmaningarna med att nå män som har sex mot ersättning att företeelsen sker "dolt". Detta bör dock problematiseras då öppna och dolda former av sexhandel måste förstås i relation till vem som bedömer dessa aspekter, varför och hur (se de Cabo & Hall, 2021). I en omfattningskartläggning om prostitution och människohandel för sexuella ändamål återfanns 1411 män på öppna sidor som avser kontaktetablering mellan sexköpare och säljare (ibid.). Det blir därför problematiskt att anta att män som säljer sex sker på mer dolda premisser än kvinnor. I detta avsnitt analyserar vi berättelser om varför män som säljer sex inte finns i verksamheterna. På informanternas respektive verksamheter förs diskussioner kring hur arbetet med att nå ut till gruppen ska utformas och detta sker på varierande sätt.

Men också att vi liksom har, mer konkreta diskussioner om så här "hur når vi killarna?" Och att vi också, när vi pratar om "tjejerna på [mottagningen]" och vi pratar om problematiken i att dels använda [den beskrivningen] överhuvudtaget och hur det kommer sig att det är så många tjejer när det borde finnas lika många killar?

Informant 5

Citatet ovan är från en informant inom en idéburen verksamhet där det problematiseras kring interna dialoger som rör verksamheten och dess klienter. Dialogerna verkar ofta kretsa kring

tjejer och informanten upplever att det även borde kretsa kring killar. När informanten menar att det borde finna lika många killar vilar det på den statistik som vi har presenterat i denna uppsats. Det är fler män än kvinnor som har sex mot ersättning (Abelsson & Hulusjö, 2008; Kuosmanen, 2008; Mujaj och Netscher, 2015; Priebe & Svedin, 2012). Det går dock att urskilja en förvåning hos informanten då avsaknaden av killar inte går i linje med andelen män som säljer sex enligt statistiken. Trots att diskussioner sker på verksamheten, kan en implicit tolkning vara att det saknas ett svar på de frågor som lyfts mellan de yrkesverksamma. Här verkar alltså hindret om att nå ut till målgruppen handla om en brist på tillgång till diskursiva och språkliga beskrivningar om män som har sex mot ersättning. Under nästkommande rubrik undersöker vi ytterligare hinder om att nå ut till män som säljer sex.

5.2.1 Hur verksamheterna arbetar för att nå ut

Att arbeta för att nå ut till gruppen män som har sex mot ersättning förekommer i alla verksamheter som vi har intervjuat. Som vi nämnt i metodkapitlet välkomnar de verksamheter som intervjuats gruppen män som har sex mot ersättning. Detta är något som framgår på deras respektive hemsidor, om än på olika sätt. Arbetet med att nå ut till målgruppen skiljer sig mellan verksamheterna. Nedan följer ett utdrag ur en gruppintervju med två informanter.

Informant 3: Ja, vi [arbetar med att nå gruppen män som säljer sex], fast inte något specifikt, alltså vi jobbar ju med att nå målgruppen och vi utesluter ju inte någon i den utan vi försöker vara väldigt tydliga med att målgruppen är alla personer, oavsett sexuell läggning och könstillhörighet.

Informant 2: Vi skriver ju ut det väldigt tydligt. Vi är väldigt tydliga när vi säger det och vi har också riktat vår informationsinsatser till alla verksamheter alltså som kommer i kontakt med... Både RFSL och... alltså alla. Vi är liksom till för alla skulle man kunna säga. Sen kan man fundera på om man skulle göra något annat men vi har inte gjort det iallafall. Vi har valt att rikta oss mot så många som möjligt så att alla ska känna sig inkluderade.

I ovanstående citat beskrivs hur en kommunal verksamhet tydliggör att de inte har någon exkluderingspolicy kring vem som kan söka sig till mottagningen. Även om de inte arbetar specifikt med att nå ut till målgruppen, så är alla, oavsett sexuell läggning och könstillhörighet, välkomna att söka stöd. En fråga som kan ställas är vad det innebär att inte exkludera en viss målgrupp. Att inte utesluta vissa personer är inte nödvändigtvis samma som att arbeta för att nå en grupp. Verksamheten informerar även andra instanser om sitt arbete men frågar sig samtidigt om det finns andra möjliga alternativ i arbetet med att nå ut. Dessa alternativ verkar dock förbli outforskade och en inkluderande policy om att inte utesluta någon anses vara tillräcklig. Vissa verksamheter arbetar dock aktivt med annonsering och marknadsföring på ställen där de upplever att målgruppen rör sig på.

Vi försöker finnas där målgruppen finns så typ [...] att man annonserar kring eskortverksamheter [...] och vi annonserar på Grindr, på QX, både i papperstidning och på nätet [och vi] annonserar på ungdomsmottagningar [och] vi [har] affischer [på] testningsmottagningar i [stad] [...] så vi försöker nå ut på olika sätt och har också tät kontakt med [...] en organisation för sexarbetare i Sverige [...].

Informant 4

Här ser vi ett exempel på hur arbetet ser ut på en idéburen verksamhet som riktar sig till homo- och bisexuella män samt transpersoner som har sex med män och har erfarenheter av att ha sex mot ersättning. Verksamheten annonserar på bland annat eskortverksamheter, dejtingappar, ungdomsmottagningar och testmottagningar. Här kan vi fråga oss vad syftet med att annonsera på dessa platser är. Möjligen är det att skapa förutsättningar för förtroende hos målgruppen. Att verksamheten syns på platser där målgruppen rör sig på kan möjliggöra att verksamheten i sin tur förknippas med dessa ställen. Detta då verksamheten kanske kan uppfattas besitta konkret kunskap om vilka arenor målgruppen rör sig på, varpå gruppens förtroende för verksamheten alltså kan stärkas. Här finns även ett mer omfattande språk för platser där målgruppen rör sig, vilket andra informanter i samma utsträckning verkar sakna. Grindr och QX är populära plattformar som riktar sig mot HBTQ-personer, och till stor del män (som har sex med män). Det som synliggörs här är att verksamhetens arbete befinner sig utanför de dominanta diskurserna om sex mot ersättning, där förståelsen vanligen innefattar kvinnor och i synnerhet mäns våld mot kvinnor (se Levy & Jakobsson, 2014). Arbetet som

utförs befinner sig även utanför den heterosexuella matrisen, där endast heteronormativa förståelser om sexualitet ryms (se Ambjörnsson, 2016). Beteenden och begär som befinner sig utanför den heterosexuella matrisen blir enligt denna obegripliga (ibid.), och därmed krävs en annan kunskap för att begripa dem. Genom att informanten har kännedom om vilka platser målgruppen rör sig på, här även specifika plattformar såsom Grindr och QX, kan kunskapen som gör beteenden och begär begripliga anses finnas.

En informant från en annan idéburen verksamhet som arbetar med gruppen personer som har sex mot ersättning, och inte specifikt med män, beskriver hur de arbetar för att nå ut till gruppen män som säljer sex. Ett längre intervjuutdrag får exemplifiera.

Intervjuare: Arbetar er verksamhet för att nå målgruppen män som har sex mot ersättning?

Informant 5: Ja, det gör vi. Men det är en svår målgrupp att nå.

Intervjuare: På vilket sätt arbetar ni?

Informant 5: Dels på nätet, att synas på ställen där killar finns på nätet [...]. Vi har också [...] samarbete och försöker marknadsföra [oss] på HBTQ-nätverk av olika slag där det finns en del killar. Sen har vi kontakt med professionella i samhället [...] vårdcentral, studenthälsan, skolor, frivården, sådana ställen. Där vi försöker utbilda i hur många killar det är som är utsatta och hur konstigt det därför är att vi har så få killar på stödmottagningarna, och att det måste betyda att vi måste nå ut till killarna, för att det finns en massa killar som kanske vill ha hjälp med, som kanske inte vet att den finns eller som inte vågar ta sig till oss och därför behöver vi liksom allas hjälp för att sprida ordet. [...] När man pratar om utsatthet så pratar man om utsatta tjejer och det är också många professionella som inte ens tänker att det skulle vara en risk när de möter killar. Att de sitter framför en person som har blivit utsatt. Och har man med sig det, att den här killen kan ha blivit utsatt, [...] tror vi att det finns en mycket större möjlighet [...] att det uppmärksammas och att dom känner sig sedda och vågar komma hit... Eller kan bli hänvisade hit iallafall. Så får vi se om de vågar komma [skratt].

Ovan följer ett utdrag ur en intervju där informanten först frågas om de arbetar för att nå gruppen varpå svaret blir att de gör, men att det är svårt att nå ut. Likt ovanstående citat finns även här en ambition om ett aktivt arbete, med annonsering men även genom kontakt med diverse instanser, såsom vården och skolan, för att nå män som säljer sex. I kontakt med dessa belyser verksamheten bristen på manliga klienter och att det är märkligt att andelen män som söker stöd inte korrelerar med statistiken över andelen män som har sex mot ersättning. Informanten misstänker att anledningen till detta är att de inte når ut till killarna eftersom de killar som vill ha stöd inte vet att, eller var, stödet finns. Informanten uttrycker sedan en önskan om att fler behöver hjälpas åt för att sprida ordet om att så få män som har sex mot ersättning söker stöd på mottagningarna. Särskilt intressant är även att gruppen här skildras som rädda då informanten, rent språkligt, beskriver att killarna inte vågar söka sig till verksamheten. Vari denna rädsla ligger, eller hur den uttrycker sig, framgår däremot inte. Detta kan tolkas som en, om än omedveten, förskjutning av ansvaret att söka hjälp på målgruppen själv. Här är det inte nödvändigtvis verksamhetens arbete för att nå ut som hamnar i fokus, utan killarna måste våga söka sig dit.

Det verkar här även finnas en frustration i hur fenomenet framställs hos professionella. Under citatets senare halva beskriver informanten hur killar sällan konstrueras som utsatta i samma utsträckning som tjejer gör. Det som skildras här är också att professionella inte tänker sig att killar har sex mot ersättning och att det därmed inte uppmärksammas, varpå stöd inte erbjuds. Om denna "verklighet" reproduceras, i stället för att ifrågasättas och förändras, så förblir det den enda tillgängliga förklaringen till varför killar som säljer sex inte söker stöd (jmf Mattsson, 2015). Vi kan jämföra detta med hur mäns sexualitet konstrueras. Mattsson (2015) beskriver hur män med alkoholmissbruk ibland inte konstrueras som missbrukare eftersom det i maskulinitetskonstruktioner ingår att män ska kunna dricka alkohol. I jämförelse med detta finns möjligen en liknande syn på hur mäns sexualitetskonstruktioner ska innebära ett riskfritt utforskande, där sex mot ersättning inte klassas som en utsatthet på samma sätt som kvinnor som säljer sex. Utifrån den här tolkningen är det alltså konstruktionen av maskulinitet kopplat till sexualitet som förhindrar uppmärksammandet av män i utsatthet.

5.2.2 Hemliga rum

Män som säljer sex har genom åren beskrivits som en osynlig grupp och därför svåra att nå (se t.ex. SOU 2010:49; Larsdotter, 2010). Samtidigt visar forskning på att gruppen inte är så

svår att nå som det ibland framställs (Larsdotter, 2010). Då internet har kommit att vara den viktigaste arenan där sexuella tjänster köps och säljs (Larsdotter, Jonsson & Gäredal, 2011), väcks därmed frågan hur internet påverkar synen på män som säljer sex som osynliga. I citatet nedan beskriver informanten att det finns vissa hinder i att nå ut till gruppen män som säljer sex via internet som arena.

Nu kommer vi ju inte riktigt in på dom plattformarna men min uppfattning är, i samtal med männen, att [...] det är lite mer hemliga rum och dom har väldigt mycket chattkedjor sådär, att de pratar via Kik, och så vi har haft en del [med erfarenhet av] chemsex [...] och det är ju väldigt mycket kontakter via Kik och de stämmer möten och såhär, och det kommer vi ju aldrig åt. Så att där skiljer det sig nog. [...] Jag är medveten om att på eskortsidor också, men dom annonserna är väldigt explicita och väldigt... alltså jag tror att dom har en tydligare inramning kanske än vad dom män som säljer sex [har].

Informant 1

Här beskriver informanten att män som säljer sex finns i ”hemliga rum” där yrkesverksamma i socialt arbete saknar tillträde. Enligt socialkonstruktivistiska idéer präglas förståelser om företeelser av hur de konstrueras. Beroende på kontexten så produceras därefter olika perspektiv av verkligheten (Barlebo Wennerberg, 2010). Om vi ser på detta i relation till citatet ovan så har informanten här en förståelse av män som säljer sex som osynlig och svårnådd. Detta blir enligt ett socialkonstruktivistiskt perspektiv informantens sanning, vilken i sin tur kan påverkas av kontexten och, i det här fallet, hur verksamheten utformar sitt arbete. Ett antagande är att själva konstruktionen av män som säljer sex som osynliga och svårnådda riskerar att bli ett hinder i sig för verksamheten i arbetet med att nå ut till målgruppen. En fråga att ställa sig här är dock varför detta konstrueras som ett könsbestämt problem. Hemliga rum kan i det här fallet anses vara alla typer av chattar som utomstående inte har tillgång till – ett fenomen som bör inkludera kvinnor som har sex mot ersättning. Här verkar alltså inte diskursen om män som säljer sex ifrågasättas, utan snarare bekräftas genom att bidra till konstruktionen om att män är svåra att nå.

Informanten beskriver vidare att de stöter på fler hinder i deras arbete på internet med att nå ut till män som säljer sex.

[De] förekommer ju ibland på de här eskortsidorna men det är inte så ofta. För att män som [säljer] sex – det är ju oftast män som säljer sex till män och det är oftast på andra sajter och det är lite problematiskt som en kommunal verksamhet. För vissa grejer är ju betaltjänster och då kan vi inte gå in där som myndighet. Det är svårt att som [Kommun] betala för att vi ska vara medlemmar på en sån hemsida. [...] Det är svårt just det här, när det är betalväggar och så, men vi håller på att försöka att hitta sätt att komma in men ja, allt ska ju ta lite tid [...].

Informant 1

Här beskriver informanten svårigheter med att vara en kommunal verksamhet då de inte har möjlighet att betala för att komma in på sidor där de uppfattar att männen finns. Även om det med stor sannolikhet kan antas att de svårigheter som informanten listar är relevanta, kan detta ställas i relation till tidigare studier av exempelvis Larsdotter (2010). Hon visar att män som säljer sexuella tjänster på internet går att finna utan att betala, erhålla specifik kunskap eller behöva bli medlem i olika communitys. Det är möjligt att det finns andra anledningar som begränsar en kommunal verksamhet att nå gruppen på internet, men det är inget som framkommer i intervjun, varpå föreställningar om de hemliga rummen förblir den främsta förklaringsmodellen.

I citaten beskriver informanten skillnader i synligheten mellan män och kvinnor som säljer sex på internetarenor. På eskortsidor uppfattas kvinnors annonser tydligare och mer explicita, än hos män. En till skillnad som framkommer i citaten är förekomsten av chemsex hos män som säljer sex. Med chemsex menas bruk av narkotika i samband med sex med anledning att förhöja sexupplevelsen (se Folkhälsomyndigheten, 2020). Informanten beskriver även hur män som har sex mot ersättning ofta säljer till män. Det behöver naturligtvis inte betyda att de är homosexuella, men när gruppen beskrivs förekomma på ”andra sajter” kan vi ana att dessa sajter anspelar på homosexualitet. Med utgångspunkt i Rubins (1993) modell för sexualitetshierarki där över- och underordning av sexualitet i relation till makt beskrivs, har vi skapat vår egen modell för maktordningar inom diskurser om sex mot ersättning. I

ytterkanten av vår modell finner vi kategorier som inte omfattas av de dominanta diskurserna och därmed innefattar en avvikande förståelse om sex mot ersättning. Här finner vi bland annat manliga säljare, icke-heterosexuella och påverkad/chemsex (se figur 2). De här kategorierna ingår alltså inte i de dominanta förståelserna om sex mot ersättning och blir kanske därför inte uppmärksammade på samma sätt. Detta kan bidra till att männen uppfattas vara osynliga, till skillnad mot kvinnor som anses vara mer synliga på internets arenor. De väsentliga skillnader som informanten beskriver kan alltså, enligt vår modell, förstås som exempel på maktrelationerna mellan diskursiva förståelser av sex mot ersättning.

5.2.3 Låg eller hög tröskel?

I socialt arbete kopplat till olika verksamheter kan det föras en diskussion kring om en verksamhet har en hög eller låg tröskel. En hög tröskel kan syfta till att den stödsökande kan uppleva hinder att söka stöd hos verksamheten. Låga trösklar kan därmed innebära att stödsökande upplever det lättare att söka sig till olika verksamheter. Huruvida tillgången till olika verksamheter uppfattas ha höga eller låga trösklar i relation till potentiella stödsökande, kan till viss del förstås som en social konstruktion bunden till kontexten där verksamheten finns (se Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Flera av informanterna beskriver i sina intervjuer att de försöker underlätta för män som säljer sex att söka sig till deras verksamhet genom att ha en låg tröskel. Detta kan ske på olika sätt men informant 1, som arbetar på en kommunal verksamhet, beskriver att frivillighet är en viktig orsak.

Generellt så möter jag [klienter som har sex mot ersättning] dagligen, men män som säljer sex möter vi inte alls lika ofta. Under mina nio år här så har jag kanske haft fyra eller fem och om det är för att de inte söker sig hit eller, jag vet inte för [...] vi vet att det finns många män som säljer sex och det kan vara att inte vi rör oss på rätt plattformar [...]. Vi är ju en frivillig insats liksom och det kostar ingenting och man får lov att vara anonym och så, så vi har försökt att ha en väldigt låg tröskel men min upplevelse är ändå att de som söker sig hit... det har inte varit lätt att göra det [...]. Det har varit mycket vända, skam och skuld innan. Ja, så att det kan vara en indikator på att det inte är så lätt att söka sig [hit].

Informant 1

Informanten beskriver i citatet att verksamheterna möter nästan uteslutande kvinnor och endast få män. Ett fungerande arbetssätt i att nå ut till kvinnorna förefaller därmed finnas. Att röra sig på “rätt plattformar” där kvinnor säljer sex verkar inte förknippas med några större problem. Att nå männen verkar däremot kräva andra metoder än att bara vara tillgängliga och välkomnande. Varför män inte lockas av metoderna som används för att nå kvinnor verkar vara en svår fråga för verksamheten. Om det finns några tydliga handlingsstrategier för att sänka trösklarna för män, blir de här inte tydliga. Informantens förklaring till att trösklarna inte uppfattas som låga stannar här vid att anta att de stödsökande upplever vanda, skuld och skam, och utforskar inte vidare möjliga handlingsstrategier. På ett sätt går det att tolka resonemangen om höga och låga trösklar som något som också gäller för verksamheterna själva. Flera av informanterna beskriver, även om det sker implicit, att de själva verkar ha höga trösklar för att nå män som säljer sex.

Kanske kan en förståelse av “trösklarna” kopplas till delar i stigmateteorin. Goffman (2020) nämner en kategori som han kallar för *de visa*. Enligt hans resonemang kan personer som arbetar inom en organisation som erbjuder stöd till en stigmatiserad grupp kallas för *de visa*. Det räcker dock inte att personerna bara finns där för gruppen utan de behöver även accepteras av den stigmatiserade gruppen. Informanten beskriver att det är frivilligt att söka sig till verksamheten, dock söker sig inte så många män som har sex mot ersättning till verksamheten. Om vi använder oss av stigmateteorin är en möjlig förklaring att verksamheten inte blivit accepterad av den stigmatiserade gruppen, vilket i detta fall är män som har sex mot ersättning.

Alla intervjuade verksamheter upplever dock inte höga trösklar. En annan bild förmedlas av en informant från en idéburen verksamhet och här beskrivs ett antal anledningar till att de upplever att de har låga trösklar.

Vi har ett förtroende hos målgruppen. Vi har jobbat med de här frågorna, inte bara sexarbete, utan vi har jobbat med de här frågorna under väldigt väldigt många år och jag tror eller hoppas att jag har ett förtroende hos målgruppen. Så att det tror jag öppnar upp och [...] att det är låga trösklar, att de kan komma hit och de behöver inte ha ett problem [...] med att sälja sex [...], utan man kan komma hit och bolla saker. Att ha någon att prata med bara kan vara jättehjälpsamt.

Informant 4

Här kan vi återkoppla till Goffmans (2020) resonemang om hur en stigmatiserad grupp accepterar en verksamhet som erbjuder sitt stöd. Informanten beskriver att deras verksamhet har låga trösklar för att de har byggt upp ett förtroende hos målgruppen. Acceptans kan därmed återspeglas av målgruppens förtroende för verksamheten. Män som kommer till verksamheten beskrivs inte behöva en uttalad problematik innan de vänder sig till dem. I citatet ser vi att det finns handlingsstrategier och att de fungerar. Informanten upplever att det finns ett förtroende hos gruppen. Utifrån stigmat teorin kan det här i sin tur tolkas som en indikator på att den stigmatiserade gruppen har accepterat verksamheten (ibid.). Det ska i sammanhanget poängteras att verksamheten har funnits i flera år och vänder sig endast till män och transpersoner som har sex med män vilket kan vara en bidragande orsak till att verksamheten har lyckats vinna förtroende hos målgruppen. Detta går i linje med tidigare forskning som visar på att personer med erfarenhet av sex mot ersättning uppskattar att få komma till en verksamhet som har specialkompetens och erfarenhet inom området (se Kjellgren, Priebe & Svedin, 2012).

En möjlig orsak till det vunna förtroendet kan även vara att män som har erfarenhet av sex mot ersättning inte själva behöver uppleva att de har någon form av problematik när de vänder sig till verksamhet. Då behöver personen inte identifiera sig som avvikare. Goffman (2020) beskriver att en del av stigmat teori är att det är upp till de stigmatiserade att avgöra hur de bemöter samhällets stereotypa krav. Genom att antingen dölja att de är avvikare eller

öppet erkänna sitt stigma och därmed riskeras att stötas bort av samhället (Goffman, 2020). Utifrån citatet behöver inte männen som kommer till verksamheten säga att de har ett “problem”, vilket kan resultera i att tröskeln på så sätt blir lägre.

5.2.4 Vems ansvar är män som har sex mot ersättning?

I och med att idén om trösklar är socialt konstruerad och omöjligt kan ses som en objektivt given företeelse, kan vi därför förstå den på andra sätt. Vi menar att tröskeln även kan tolkas förefalla stödverksamheten. Med detta menar vi att tröskeln, i stället för att handla om hinder för gruppen att söka sig till verksamheten, kan innebära att verksamheten upplever en tröskel till att nå gruppen män som har sex mot ersättning. I vår tidigare förståelse av “tröskeltänket” ligger ansvaret att sänka tröskeln för stödsökande på verksamheten. Med den här, omvända, förståelsen kan ansvaret i stället anses ha förflyttats till gruppen män som säljer sex. Nedan beskriver två av informanterna hur de ser på deras problem att nå ut till män.

Intervjuare: Finns det något som skulle kunna bli bättre på eran arbetsplats i arbetet med män som säljer sex?

Informant 3: Dom skulle kunna komma hit [skratt]

Informant 2: Hade dom kommit hit då hade det iallafall ökat [...] [skratt]. Nej, vi kan inte svara på det än så länge.

Informanterna tycks inte ha några tydliga handlingsstrategier att tillgå för att nå män som har sex mot ersättning. I någon mening kan ansvaret här tyckas läggas på målgruppen själv att vända sig till verksamheten. Här uppstår frågan om verksamhetens tröskel blir högre i och med att ansvaret läggs på männen. Informanternas svar följs av ett kort skratt. Vad som frambringar skrattet finns det inget självklart svar på. Det kan tolkas som uttryck för en frustration om att de anser att de redan gör mycket för att nå alla personer som har sex mot ersättning, inklusive män, men ändå inte lyckas få män att söka sig till verksamheten. En annan möjlig tolkning av skratten är att informanterna ser det som osannolikt att män kommer till deras verksamhet. En fråga blir dock vad det är som står i vägen för män som har erfarenhet av sex mot ersättning att vända sig till verksamheten. Är det verksamhetens

trösklar eller innebär den eventuella ansvarsförskjutningen att män som säljer sex inte har viljan att vända sig till dem?

Flera av informanterna för ett resonemang kring att det kanske finns andra verksamheter som män som har sex mot ersättning hellre vänder sig till, i stället för deras mottagning.

Än en gång, vi hade ju önskat att vi hade nått flera och om dom går någon annanstans... Jag vet inte, de kanske går till RFSL eller alltså [...] det finns chemsexmottagningar och där tänker jag att de kanske inte bara riktar sig mot chemsex utan det kan nog också vara män som säljer sex utan chem så att jag vet inte... Det blir väl lite så att det finns fler mottagningar [...] och de kanske söker sig dit. Jag hoppas att de gör det, ja.

Informant 1

Informanten hoppas att män som har sex mot ersättning kanske känner sig mer bekväma att vända sig till mottagningar som är mer specifikt riktade till deras målgrupp. I intervjun framgår att informantens verksamhet riktar sig till alla personer som har erfarenhet av sex mot ersättning, utan exkluderingspolicys. Genom att rikta sig till alla som har erfarenhet av sex mot ersättning, borde män och HBTQ-personer inkluderas i målgruppen. En fråga som här blir aktuell är vem som har ansvaret för målgruppen.

Informanten säger i citatet att män som säljer sex kanske väljer att vända sig till andra verksamheter som är mer riktade till gruppen, i stället för deras. När informanten ger exempel på vilken annan mottagning som männen i stället kan vända sig till, säger informanten RFSL. Då RFSL står för "riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter" antar vi här att det finns en underförstådd mening att informanten syftar till HBTQ-personer. Kerosuo och Nilsson Lööv (2017) beskriver att HBTQ-personer ofta upplever stress i samband med vårdmöten eftersom de riskerar att utsättas för ett heteronormativt och stigmatiserat bemötande. Denna typ av stress beskrivs som minoritetsstress (ibid.). En förklaring till varför HBTQ-personer inte söker sig till verksamheten kan vara att specifik kunskap saknas. HBTQ-personer som vänder sig till specifika HBTQ-kompetenta verksamheter förefaller att göra detta utifrån att tidigare blivit

negativt bemötta på andra verksamheter, eller hört om andra som blivit det (Kerosuo & Nilsson Lööv, 2017). Att inte söka sig till verksamheten kan således verka som en skyddsmekanism för att inte riskera ett heteronormativt bemötande. Detta lämnar dock frågan om var män som säljer sex och som inte definierar sig som homo-, bisexuella eller tillhörande HBTQ-grupper förväntas vända sig, obesvarad. Många informanter beskriver i sina intervjuer att kunskap är viktigt. Det här går i linje med en rapport av Kjellgren, Priebe och Svedin (2012) där en rekommendation är att verksamheter som arbetar med personer som har sex mot ersättning i större utsträckning bör försöka nå ut till gruppen män som säljer sex och HBTQ-personer. Vi menar att det kanske inte räcker att kunskap finns utan att den även måste förmedlas på ett bra sätt.

5.2.5 "Har de väl kommit hit, då brukar det gå bra"

En upplevelse som de flesta informanterna delar är att män som tagit del av verksamhetens stödjande samtal är nöjda med samtalen och informanterna ser framgångar med arbetets utformning. En informant reflekterar om verksamhetens insatser och säger "Men det är väl våran stora utmaning. Nå ut. Att få dem att våga komma hit. Har de väl kommit hit, då brukar det gå bra. Det är inte många som kommer och sen väljer att avsluta." (Informant 5). Informanten har ännu inte mött några män på den nuvarande verksamheten, utan utgår ifrån tidigare erfarenheter på andra verksamheter. Det går att urskilja en positiv inställning till att stödet som finns ger goda resultat, men samtidigt bekräftas här igen svårigheterna med att nå ut till målgruppen. Det som beskrivs här är alltså ett mått på verksamhetens framgångar i utformandet av arbetet, och inte framgångar med målgruppen i sig.

Informanten upplever att de killar som har sökt stöd är nöjda och uppnår positiva resultat.

Man [skulle] kunna säga att de killar som vi har mött i behandling, dom har varit väldigt väldigt nöjda med den hjälp de har fått, de har liksom lyckats ta sig ur det här beteendet i hög grad och de har både gått att motivera och jobba med och de har, [...] från behandlare-perspektiv, uppnått väldigt positiva resultat men [de är] också nöjda med både hjälpen och resultatet. Så när vi väl möter killarna så upplever jag inte att dom försvinner igen. Utan då, får vi väl in dom, då blir det bra. Så på det sättet så är ju behandlingen fungerande tänker jag.

Informant 5

När män som har sex mot ersättning väl blir nådda, så stannar dem och är nöjda med det stödet som ges. Det som kan problematiseras här är att detta baseras på en väldigt liten andel manliga klienter, så en generalisering kan bli svår att göra. Vi upplever att det är viktigt att förmedla att verksamheten ser att stödet uppnått positiva resultat men en fråga uppstår. Om stödet nu är utformat på ett fungerande sätt, varför söker män inte stöd? Den stora utmaningen verkar fortfarande vara att nå ut till klientgruppen, men här väcks även frågan om stödinsatserna som erbjuds räcker för att män ska vända sig till verksamheten.

En annan informant reflekterar kring arbetets utformning och menar på att stödsamtal inte nödvändigtvis behöver vara den bästa metoden.

Sen vet man ju inte... Det kanske inte är stödsamtal som man kanske skulle jobba med, [utan] mer med skadereduktion. Man kanske bara ska jobba med information. Man kanske bara ska jobba med att se till att målgruppen ska få tillgång till PrEP eller PEP eller kondomer. Att mer fokus är på det, istället för att ha den här "vi måste identifiera dom och rädda dom ur fördärvet", för det är inte säkert att de vill bli räddade.

Informant 4

Här problematiseras de stödsatser som är vanligast på de verksamheter som har intervjuats. Informanten ger i stället förslag på andra åtgärder med ett mer skadereducerande fokus. Ett sådant arbete skulle kunna innebära att ge klienterna tillgång till PrEP eller PEP⁴ samt kondomer. Informanten menar att skadereducerande och informerande fokus kan vara ett alternativ till stödsamtal då män som har sex mot ersättning kanske inte alltid vill bli räddade. Skadereducerande åtgärder kan dock anses gå emot en av de dominanta diskurserna om sex mot ersättning som många verksamheter präglas av (se Levy & Jakobsson, 2014). Utifrån prostitutiondiskursen, där förståelsen innefattar att kvinnor utsätts för våld av män, kan skadereduktion förstås som en insats som bibehåller personer “i prostitution”, i stället för att hjälpa dem ur “problemet” (ibid.), eller för den delen “rädda dem ur fördärvet” som informanten beskriver. Skadereducerande insatser eller ej – oavsett så finns här en viktig poäng i att problematisera eller utvärdera de vedertagna arbetssätten. Insatserna i sig, väl fungerande eller inte, verkar inte främja arbetet med att nå ut till män som säljer sex.

5.3 Skam, skuld och stigma

Något som flera av informanterna berättar är att skuld, skam och stigma utgör ett hinder för män som har erfarenhet av att sälja sex att söka sig till verksamheterna. Informanten nedan reflekterar kring hur män som har sex mot ersättning framställs i samhället i relation till stigma.

Jag tänker ändå att oavsett kön, så... stigmatisering är ju, tänker jag, för vår målgrupp vanligt oavsett. Kanske kan det vara [...] mer skamfyllt för att man är man. För att om man tittar på den stora allmänheten, kanske [de] tänker att det är [kvinnor] som säljer sex.

Informant 2

Informanten beskriver att stigmatisering är vanligt för målgruppen i stort, oavsett kön. Goffman (2020) beskriver att vara stigmatiserad innebär att avvika från vad som majoriteten i samhället anses vara normalt. Stigmatisering uppstår därmed genom normer och kollektiva

⁴ PrEP, pre-expositionsprofylax, och PEP, post-expositionsprofylax är läkemedel som används för att minska risken för hivsmitta, eller infektion, innan respektive efter exponering av hivvirus (se Folkhälsomyndigheten, 2017)

föreställningar som finns i samhället. Ett exempel på en grupp i samhället som ses som sociala avvikare är personer som säljer sex (Goffman, 2022). Vidare beskriver informanten att det kan vara en större risk för stigmatisering om man som man har sex mot ersättning. Tidigare forskning har belyst att män som har erfarenhet av att sälja sex ofta förknippas med homosexualitet och femininitet vilket resulterar i att en dubbel stigmatisering riskerar att uppstå (Oliveira, 2018). Detta kan ses som en förklaring till vad informanten menar med att det är mer skamfyllt hos män att söka stöd.

Informanten beskriver även att det i samhället idag finns en bild av kvinnor som sexsäljare och att i den bilden inryms inte män som säljer sex. Sammantaget verkar de flesta verksamheter präglas av de dominanta diskurserna kring vem ”den prostituerade” är, även om vi kan urskilja en ambition att ändra på detta. Ur en socialkonstruktivistisk synvinkel beror vilken sanning och kunskap som finns i samhället på kontexten (Barlebo Wennerberg, 2010). Här verkar diskursen för personer som har sex mot ersättning endast innefatta kvinnor. I tidigare forskning har Larsdotter, Jonsson & Gäredal (2011) uppmärksammat att många män som har erfarenhet av sex mot ersättning påverkats av att det finns en tydlig bild i samhället av vem som säljer sex och att många män som säljer sex har svårt att känna igen sig i den bilden.

En annan informant beskriver att det är viktigt att prata om normer, skuld, skam och stigma men berättar även att språket har en stor betydelse.

Vi pratar jättemycket om normer, om stigma och skuld och skam, men också [...] lite kring språket att det är inte så många killar som har fått ersättning för sexuella tjänster som kanske tänker att dom har sålt sex. Utan de kanske inte alltid använder det begreppet. [...] Även om de har fått ersättning, även om det har varit väldigt konkret, ersättning i pengar, så använder man inte alltid det språket [...]. Jag har inte mött så många killar som säger “jag har sålt sex” men när man däremot börjar gräva i det, [...] då kommer det ju fram en massa [om] att man har fått ersättning för det här, men man ser inte [det] som att man har sålt sex [...].

Informant 5

Informanten beskriver här att, i möten med män som har erfarenhet av sex mot ersättning, är det inte alltid vanligt att de använder begrepp som tydliggör deras upplevelser av situationen. Det verkar vara så att dessa killar inte ser det som att de har sålt sex, men att det i samtal har kommit fram att så är fallet. Enligt ett socialkonstruktivistiskt perspektiv spelar språket en stor roll. Winther Jørgensen & Phillips (2000) beskriver hur vi får åtkomst till verkligheten genom språket – språket hjälper oss att skapa och reproducera verkligheten. Här beskrivs även språket som en maskin som bildar dels den sociala världen, men även sociala identiteter (ibid.). En socialkonstruktivistisk ansats menar även att hur vi förstår verkligheten sker i interaktion med andra, varpå gemensamma sanningar kan konstrueras (ibid.). Med grund i dessa antaganden kan vi återgå till ovanstående citat och förstå hur verkligheten hos män som har sex mot ersättning skapas, och produceras, i interaktion med den yrkesverksamma. Om klienten i fråga inte själv anser sig ha sålt sex är det hans verklighet, eftersom ingen annan möjlig förståelse har uppmärksammats. När informanten sedan gräver i det, uppenbarar sig en annan förståelse, en annan verklighet, av situationen.

5.3.1 Män är inte offer

Något som de flesta av informanterna har berört är hur män inte konstrueras som offer. Offerskapet i sig verkar hänga samman med hur samhället ser på män respektive kvinnor. En informant säger “som kille blir man inte utsatt för sånt här, som kille pratar man inte om det här” (Informant 5). Här ska förtydligas att detta inte är informantens personliga åsikter, utan en reflektion på hur män som har sex mot ersättning framställs i samhället. Informanten menar att samhället tänker att män som har sex mot ersättning inte hamnar i en utsatt situation. Kuosmanen & de Cabo y Moreda (2018) menar dock att män möter risker när de säljer sex, till exempel riskerar de att utsättas för övergrepp. Hur kommer det sig då att man “som kille inte pratar om det här”? En man som säljer sex kan hävdas bryta mot beteenden som ingår i den heterosexuella matrisen. Enligt den här förståelseramen ska män åtrå kvinnor (Ambjörnsson, 2016) och vi kan utgå ifrån män som säljer sex inte heller klassas som ett godtagbart beteende inom den heterosexuella matrisen. Genom att uppvisa beteenden som står utanför denna förståelse kan risker innebära att bli uppfattad som obegriplig, skrämmande eller helt enkelt inte som en ”lyckad man” (ibid.). Om dessa beteenden och begär är obegripliga, kan det naturligtvis resultera i att man tänker att män inte kan bli utsatta för “sånt här” varpå killar inte heller har någon anledning att prata om “det här”.

En annan informant menar att om man söker stöd erkänner man sig själv som offer för någonting.

[...] sen kan det också vara att man tänker att man ska söka stöd för att då, alltså det gör man väl för att man är ett offer för något, och män är inte offer, dom, eller liksom att, det är skamligt att som man vara det så att, ja [...].

Informant 3

Här kan vi se igen att män inte konstrueras som offer, för att det är skamligt att som man sälja sex. Mattsson (2015) beskriver hur kön konstrueras och *görs* och att kön inte är biologiskt fixerat. Konstruktionerna sker genom språk och handling och baseras på hur vi producerar bilden av kön och dess normer (ibid.). Citatet ovan kan ses som ett exempel på hur kön konstrueras i relation till offerskap. Män är inte offer för att vi konstruerar män som emotionellt starka, överordnade och dominanta. När vi däremot synliggör män som underordnas och kategoriseras som offer så händer något med vår förståelse av män. Män som inte konstrueras som offer upprätthåller därmed den heterosexuella matrisen.

I citatet framställs även relationen mellan offer och stöd lite som ett färdigt paket. Att ha behov av stöd förutsätter en offerposition, och vice versa. Levy och Jakobsson (2014) beskriver hur stödsökande ofta uppfattas som offer av verksamheter som möter dem och detta synsätt ligger till grund för sexköpslagstiftningen. Den här konstruktionen av offer i relation till stöd är dock inte nödvändig. Informant 4 säger att “Vi behöver inte problematisera det, men att prata om att det finns stöd om man vill”. Här paketeras behovet av stöd på ett annat sätt: att söka stöd förutsätter inte en offerposition, utan förutsättningen blir i stället en vilja att få stöd.

En informant reflekterar kring hur samhället ser på att män säljer sex jämfört med samhällets reaktion på kvinnor som säljer sex.

Jag skulle nog säga att folk hajar till när man hör [om män som säljer sex] för man är van vid det vanliga med att en kvinna säljer sex [...]. Man reagerar mer när det är män som säljer sex och därmed tänker jag att det blir mer skamfyllt också, det är mer en dold företeelse. Man pratar inte lika mycket om det som med kvinnor som säljer sex, och man pratar heller inte [...] i termer om offer, att män är lika stora offer som kvinnor. Det tycker jag inte man gör.

Informant 1

Informanten menar här att det sker en reaktion hos personer som får höra hur vanligt det är med män som säljer sex. Det framgår även att kvinnan står i förgrunden i diskussioner kring sex mot ersättning, och män ses inte som offer i samma utsträckning som kvinnor. I relation till tidigare forskning menar Siring (2008) att manlig sexhandel ofta liknas med en affärsuppköp eftersom männen ses som ansvariga för sina handlingar, till skillnad från kvinnan som konstrueras mer som ett offer. Detta kopplas till att manlig sexhandel inte går i linje med diskursen om mäns våld mot kvinnor utan ses mer som en liberal företeelse som inte upplevs problematisk. Tidigare forskning har även visat på att män som säljer sex inkluderas i diskurser om vilja, medan kvinnors situation skildras genom tvång och därmed ses som offer (Dennis, 2008). Enligt vår modell för maktordningar inom diskurser om sex mot ersättning står offer i den inre cirkeln (se figur 2). Det betyder att offerkonstruktionen ingår i de dominant diskurserna om personer som har sex mot ersättning. Med andra ord är en person som säljer sex, enligt dominant förståelse, offer för någonting. I ytterkanten av vår modell finner vi "konstrueras inte som offer", vilket i sin tur bryter mot dessa diskurser. Informanten ovan beskriver även hur män som säljer sex ses som en dold företeelse vilket bekräftar maktrelationen mellan de personerna som konstrueras som offer, och de som inte konstrueras som offer. Informanten beskriver hur samhället inte ser på män som offer. Enligt vår modell passar han alltså inte in i den inre cirkeln och omfattas därmed inte av de dominant diskurserna, utan förblir osynliggjord. En konsekvens av osynliggörandet kan vara att personen inte uppmärksammas av verksamheterna och därmed inte söker stöd.

6. Diskussion

Syftet med den här studien var att fördjupa förståelsen för hur socialt arbete förhåller sig till män som säljer sex, samt att öka kunskapen om arbetet med gruppen. Vi ville genom kvalitativa intervjuer undersöka hur verksamheter som möter personer som har erfarenhet av att sälja sex arbetar med att nå ut till klienter som identifierar sig som män. I en av frågeställningarna ville vi utforska hur verksamheter arbetar för att nå män som säljer sex. Arbetet med att nå målgruppen beskrivs bestå av bland annat annonsering, uppsökande arbete på internetarenor och att sprida information. Att nå ut till gruppen män som har sex mot ersättning var någonting som samtliga informanter beskrev som en utmaning. Utmaningarnas omfattning och vilka hinder som informanterna upplevde varierade dock mellan dem. Vissa informanter upplevde till exempel svårigheter i att nå männen då de ansåg att de rörde sig på mer dolda arenor. Samtidigt finns det tidigare forskning som visar på att män finns på öppna och tillgängliga forum (Larsdotter, 2010; de Cabo & Hall, 2021). Många av informanterna förmedlade att de inte vet hur de ska nå ut till män som säljer sex och även att de känner sig osäkra på det tillvägagångssättet de i nuläget använder. Anledningen verkar vara att informanterna inte träffar så många män och att det därmed är svårt att veta hur de ska gå tillväga. För flera informanter kommer reflektionerna här avstanna, och förslag på utvärdering och vidareutveckling verkar dessvärre mer sällsynta.

En annan frågeställning som studien syftade till att besvara handlade om hur förutsättningarna för arbetet med män som har erfarenhet av att sälja sex såg ut. En förutsättning som beskrivs är att verksamheterna har låga trösklar som ska underlätta för stödsökande att vända sig till verksamheten. Det verkar dock inte finnas någon klar definition om vad en låg tröskel är, men tröskeln verkar inte vara tillräckligt låg då män i stor utsträckning inte söker sig till verksamheterna. Här kan i stället tanken om tröskeln få en annan innebörd och verkar ibland förefalla verksamhetens egna omständigheter istället. Här uppkommer en fråga om ansvar varpå vi kunde urskilja en otydlighet om vem som bär ansvaret för att män både ska söka och ta emot stöd på verksamheterna. Trots att verksamheterna förmedlar att de tar ansvar för alla personer som har sex mot ersättning upplever vi att det i vissa fall förskjuts. Ibland läggs ansvaret på andra verksamheter som

uppfattas som bättre lämpade för målgruppen. I vissa fall förskjuts även ansvaret till männen som har erfarenhet av sex mot ersättning.

Ytterligare en frågeställning handlade om hur yrkesverksamma ser på företeelsen män som säljer sex. Här skildrades mycket av de diskursiva förståelser som genomsyrar fältet. Prostitutionsdiskursen såväl som sexarbetardiskursen utgör de dominerande förhållningssätten och präglar hur yrkesverksamma ser på, och pratar om, personer som har sex mot ersättning. Ingen av dessa diskurser tycks dock inkludera män som säljer sex. En diskursiv förståelse är att kvinnor som säljer sex är utsatta och förstås därmed utifrån en offerposition. I dessa termer pratar inte informanterna på samma sätt om män som har sex mot ersättning, vilket osynliggör mäns position i diskurserna. Hur informanterna pratar kring detta kan således insinuera en diskursiv positionering. Flera av informanterna förmedlade en bild av männen som osynliggjorda i den samhälleliga kontexten, vilket ligger i linje med mycket av den tidigare forskningen som studien har inkluderat (se t.ex. Larsdotter, Jonsson & Gäredal, 2011). För att belysa dessa diskursiva förståelser, och maktrelationerna mellan dem, använde vi oss utav vår omarbetade version av Rubins (1993) modell om sexualitetshierarkier (se figur 2). Genom denna har vi lyckats uppmärksamma och synliggöra de kategorier som inte ingår i de dominanta diskurserna, vari män som har sex mot ersättning tydligt osynliggörs.

Utöver våra frågeställningar och teman har vi uppmärksammat konflikter inom fältet. En av dessa är mellan de olika diskurserna, men även om den homosexualiserade förståelsen av män som säljer sex. Å ena sidan kan ett HBTQ-fokus på män som har sex mot ersättning kritiseras för att reducera bilden av dem, och det sker en orättvis konstruktion i relation till att kvinnors sexuella läggning sällan ifrågasätts. Att gruppen förknippas med någon form av homosexualitet är inte konstigt då det nästan uteslutande är män som köper sex av män, men reduktionen kan försvåra synliggörandet av de omständigheter, förutsättningar och villkor som manliga sexsäljare har att hantera. Å andra sidan visar tidigare forskning på att adekvat kunskap om HBTQ och heteronormativitet är nödvändig i arbetet med gruppen män som säljer sex (Jones, 2020; Stewart, 2022). Den potentiella konflikten som uppstår här blir alltså både vilken omfattning kunskap om HBTQ och heteronormativitet ska uppta, men även vem som ansvarar för kunskapsproduktionen. Vi vill anse att sådan kunskap är viktig, om inte nödvändig, i alla verksamheter som möter individer för att minska minoritetsstress men även

för att alla ska känna sig trygga i möten med myndigheter och institutioner i samhället. Med det sagt är ett intersektionellt perspektiv också viktigt för att synliggöra de olika hinder och den utsatthet som minoritetsgrupper ständigt utsätts för.

Med utgångspunkt i vårt insamlade material anser vi att det sociala arbetet med gruppen är i behov av utveckling då män inte söker sig till de verksamheter som vi undersökt. Förståelser om, och synsätt på, män som säljer sex präglar socialt arbete. Genom att skifta fokus från problemkonstruktionen av gruppen till utformandet av handlingsstrategier och arbetssätt finns det stor potential för utveckling och förbättring. Samtidigt bör även kunskap om gruppen nyanseras och utvecklas hos alla verksamheter inom socialt arbete.

6.1 Förslag på vidare forskning

Fokus i denna studie är på hur yrkesverksamma upplever att stödet fungerar, inte på hur män som säljer sex upplever det stödet som finns. Vi anser att det är av stor vikt att inte glömma bort de som stödet är menat för. Ett resultat som präglar vår studie är att flera av verksamheterna uttrycker osäkerhet kring hur arbetet med att nå män bör utformas, vilket även talar för vikten av att undersöka upplevelser hos män som har sex mot ersättning. Viktigt är alltså att undersöka hur män som säljer sex vill att stödet ska utformas och uppmärksamma deras självupplevda behov, för att säkerställa att det sociala arbetet bygger på det stöd som gruppen önskar. Ett ytterligare förslag kan vara flera omfattande kartläggningar där män som säljer sex står i fokus för att synliggöra gruppen och producera kunskap om den.

Referenslista

- Abelsson, J. & Hulusjö, A. (2008). *I sexualitetens gränstrakter- en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd som säljer och byter sexuella tjänster*. Göteborg: Göteborgs Stad, Social resursförvaltningen.
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap. I: Ahrne, G & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. (ss. 8–15)
- Ainsworth, C. (2015). Sex redefined. *Nature*, (518), ss. 288–291. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1038/518288a>
- Ambjörnsson, F. (2016). *Vad är Queer?* 2 uppl., Stockholm: Natur & kultur.
- Barlebo Wennerberg, S. (2010). *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), ss. 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Burr, Vivien (2015). *Social constructionism*. 2 uppl., London: Routledge.
- de Cabo, A & Hall, A. (2021). *Omfattningskartläggning av prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- de Cabo y Moreda, A. (2018). *Brott eller passion? Myndighetsdiskurser om manlig sexhandel från 1930- till 2000-tal*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet. <http://hdl.handle.net/2077/58113>

de Cabo y Moreda, A., Holmström, C. & Kuosmanen, J. (2021). Inledning: Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral. I de Cabo y Moreda, A., Holmström, C. & Kuosmanen, J. (red.) *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. Lund: studentlitteratur. ss. 17–33.

Dennis, J. P. (2008). Women are Victims, Men Make Choices: The Invisibility of Men and Boys in the Global Sex Trade. *Gender Issues*, 25 (1), ss. 11–25.
<https://doi.org/10.1007/s12147-008-9051-y>

Ekberg, G. (2004). The Swedish law that prohibits the purchase of sexual services- Best practices for prevention of prostitution and trafficking in human beings. *Violence against women*, 10 (10), ss. 1187–1218. <https://doi.org/10.1177/1077801204268647>

Folkhälsomyndigheten. (2017). *Preexpositionsprofylax för att minska risken för infektion med hiv: En kunskapsöversikt*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/749aa45e1c654336a7cd36b69ef08993/preexpositionsprofylax-minska-risken-infektion-hiv.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2020). *EMIS-2017: Svenska resultat från den europeiska internetundersökningen EMIS-2017 – en studie om män som har sex med män (MSM)*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/e/emis-2017/?pub=82518>

Goffman, E. (2020). *Stigma den stämplades roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Holmström, C. (2008) Prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige: Omfattning, förekomst och kunskapsproduktion. I: Holmström, C., Skilbrei, M., och Westlund, J. (red.) *Prostitution i Norden: Forskningsrapport*, (604), ss. 302-325. Köpenhamn: Ministerrådet.

Holmström, C. (2015). *Förbud mot köp av sexuell tjänst i Sverige - en kunskapsöversikt om avsedda effekter och oavsedda konsekvenser*, Forskningsrapport på uppdrag av RFSU.

Jones, A. (2020). Where The Trans Men and Enbies At?: Cissexism, Sexual Threat, and the Study of Sex Work. *Sociology Compass*, (14), ss. n/a. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/soc4.12750>

Kerosuo, M., & Nilsson Lööv, S. (2017). Psykoterapi med hbtq⁺-personer: kunskap, praktik och reflektion. I A. T. Lundberg., A. Malmquist & M. Wurm (red.), *HBTQ⁺ - Psykologiska perspektiv och bemötande*, ss. 169–188. Stockholm: Natur & Kultur.

Kjellgren, C., Priebe, G & Svedin, C-G. (2012). *Utvärdering av samtalsbehandling med försäljare av sexuella tjänster (FAST) [Elektronisk resurs] delrapport 5 ur Prostitution i Sverige - Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*. Linköping: Linköping University Electronic Press. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-75371>

Kotsadam, A. & Jakobsson, N. (2014). Shame on you John! Laws, stigmatization, and the demand for sex. *European Journal of law and economics*, 37 (3), ss. 393–404. <http://hdl.handle.net/10.1007/s10657-012-9339-y>

Kuosmanen, J. (2008). Tio år med lagen. Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige. I: Holmström, C., Skilbrei, M., och Westlund, J. (red.) *Prostitution i Norden forskningsrapport*, (604), ss. 357–380. Köpenhamn: Ministerrådet.

Kuosmanen, J. (2011). Attitudes and perceptions about legislation prohibiting the purchase of sexual services in Sweden. *European Journal of Social Work*, 14 (2), ss. 247–263. <https://doi.org/10.1080/13691451003744341>

Kuosmanen, J., De Cabo, A. (2018). Men Selling Sex to Men in Sweden: Balancing Safety and Risk. *Journal of Interpersonal Violence*, 36 (5–6). ss. 1–23. <https://doi.org/10.1177/0886260518762448>

Kvale, S. & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsdotter, C. (2010). *Invisible Visible Men Who Sell Sex- A descriptive study about safe sex among men who sell sex and a study about men and transgender people who sell sex on internet*. Uppsats för yrkesexamina på grundnivå, Malmö Högskola/Hälsa och samhälle.

Larsdotter, S., Jonsson, J., & Gäredal, M. (2011). *Osynliga synliga aktörer - Hbt-personer med erfarenhet av att sälja och/eller köpa sexuella tjänster*. Stockholm: RFSL.

Levy, J. & Jakobsson, P. (2014). Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers. *Criminology & Criminal Justice*, 14 (5), ss. 593–607. <https://doi.org/10.1177/174889581452892>

MacPhail, C., Scott, J. och Minichiello, V. (2015). Technology, normalization and male sex work. *Culture, Health & Sexuality*, 17 (4), ss. 483–495.
<https://doi.org/10.1080/13691058.2014.951396>

Malmquist, A., Lundberg, T., & Wurm, M. (2017), Inledning I: Lundberg, T., Malmquist, A. & Wurm, M. (red.), 2017, *HBTQ+ : psykologiska perspektiv och bemötande*. Första utgåvan. Stockholm: Natur & Kultur

Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet I Socialt Arbete : Teori, Reflektion Och Praxis*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Miriam, K. (2005). Stopping the Traffic in Women: Power, Agency and Abolition in Feminist Debates over Sex-Trafficking. *Journal of Social Philosophy*, 36 (1–17). ss.1–17.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9833.2005.00254>.

Mujaj, E. och Netscher, A. (2015). Prostitutionen i Sverige 2014: En omfattningskartläggning. Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm.
<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2015/Pages/prostitutionen-i-sverige-2014.aspx>

Nygren, L. (2019). Risken finns, finns nyttan? Etikprövningen och den kvalitativa forskningen. I Kalman, H & Lövgren, V. (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups, ss. 25–40.

Oliveira, A. (2018). Same work, different oppression: Stigma and its consequences for male and transgender sex workers in Portugal. *International Journal of Iberian Studies*, 31 (1). ss. 11–26. https://doi.org/10.1386/ijis.31.1.11_1

Olsson, N. (2021). Brott och skam – stigmas betydelse av rättsfall om köp av sexuella tjänster. I de Cabo y Moreda, A., Holmström, C. & Kuosmanen, J. (red.) *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. Lund: studentlitteratur. ss. 93–118.

Persson, A. (2020). Inledning till den svenska utgåvan. I Goffman, E. *Stigma den stämplades roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur AB. ss. 7–17.

Priebe, G. & Svedin, C-G. (2012). *Sälja och köpa sex i Sverige 2011. Förekomst, hälsa och attityder [Elektronisk resurs] Delrapport 1 ur Prostitution i Sverige - Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*. Linköping: Linköping University Electronic Press.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-75340>

Robinson, M. (2020). Two-Spirit Identity in a Time of Gender Fluidity. *Journal of homosexuality*, 67 (12). ss. 1675–1690. <https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1613853>

Rubin, G. (1993). Thinking sex: notes for a radical theory of the politics of sexuality i Ablove, H., Aina Barale, A. & Halperin, M. D. (red.). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York, NY & London: Routledge.

Rydström, J. (2021). Sociala rörelser i motvind- nordiska sexarbetare och deras allierade 1970-2020. I de Cabo y Moreda, A., Holmström, C. & Kuosmanen, J. (red.) *Sex mot ersättning – säljare, köpare, makt och moral*. Lund: studentlitteratur. ss. 37–59.

Scaramuzzino, G. (2014). *Sexsäljares och sexköparens kollektiva handlande på internet: En svensk "fuckförening"?* Diss. Växjö: Linnéuniversitetet. <http://lnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A716993&dswid=5270>

Scott, J. (2003). A Prostitute's Progress: Male prostitution in scientific discourse, *Social semiotics*, 13 (2), ss. 179–199. <https://doi.org/10.1080/1035033032000152606>

Siring, A. (2008). Sexhandel, sexköpslagstiftning och myndighetsförståelse. Ett svenskt exempel. I Holmström, C. och Skilbrei, M. (red.) *Prostitution i Norden forskningsrapport*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet. ss. 327–357.

Skilbrei, M.-L. & Holmström, C. (2013). *Prostitution policy in the nordic region ambiguous sympathies*. Farnham: Ashgate Publishing

Socialdepartementet (2018). Handlingsplan mot prostitution och människohandel.

Stockholm: Regeringskansliet.

https://www.regeringen.se/4a4f9a/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstallighet/handlingsplan_prostitution-manniskohandel_aug-2018.pdf

Socialstyrelsen (2015). *Sex mot ersättning: utbildningsmaterial om stöd och hjälp till vuxna*.

Falun: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-12-4.pdf>

SOU 1995:17. *Homosexuell prostitution – en kunskapsinventering*. Stockholm:

Socialdepartementet.

SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999-2008*. Stockholm:

Justitiedepartementet.

Stewart, T-J. (2022). What I have to do for a check: College student sex workers with racially and sexually minoritized identities. *Journal of College Student Development*, 63(1), ss. 34–50. <https://doi.org/10.1353/csd.2022.0005>

Vanwesenbeeck, I. (2012). Prostitution Push and Pull: Male and Female Perspectives. *The Journal of sex research*, 50 (1), ss. 11–16. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/00224499.2012.696285>

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Wurm, M, & Hanner, H. (2017), Att möta samhället som hbtq⁺ I: Lundberg, T., Malmquist, A. & Wurm, M. (red.), 2017, *HBTQ⁺ : psykologiska perspektiv och bemötande*. Första utgåvan. Stockholm: Natur & Kultur

Bilaga 1. Informationsbrev till informanter

Hej!

Vi heter Natan och Julia och studerar vår sjätte termin på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi skriver vår kandidatuppsats denna terminen där syftet med studien är att undersöka hur verksamheter som möter personer som har erfarenhet av att sälja sex arbetar med klienter som är män.

Detta då vi genom tidigare forskning fått kunskap om att denna grupp utgör en större del än vad som tidigare uppmärksammats. Vi är därför intresserade av att fördjupa oss i kunskapen om sociala stödinsatser som når manliga klienter som har erfarenhet av sex mot ersättning.

Vi vänder oss därför till er för att vi tror att ni kan bidra med erfarenhet som berör studiens syfte och vi undrar därmed om någon av er vill delta i vår intervjustudie.

Vad kommer det innebära för den som väljer att delta:

Intervjun kommer pågå i 30-60 min och ske digitalt. Vid intresse kommer vi i samråd med er komma överens om en tid för intervjun. Vårt mål är att genomföra intervjuerna under v.42-44 (17 okt-4 nov). Vi har förståelse för att många verksamheter har ett pressat tidsschema och om tidsperioden inte passar ber vi er att kontakta oss ändå, så försöker vi hitta en annan tid. Det går såklart även bra att kontakta oss om ni har frågor kring själva studien.

Intervjun kommer att spelas in och sedan transkriberas. De enda som kommer ha tillgång till det inspelade och transkriberade materialet är vi och vår handledare. Materialet kommer endast användas under tiden för uppsatsskrivandet och kommer därefter raderas. Den som önskar att ta del av transkriberingen kommer få möjlighet till detta. Intervjuerna kommer anonymiseras. Det är frivilligt att delta vilket även innebär att intervjupersonen kan välja att avstå från att svara på vissa frågor eller att när som helst avbryta sitt deltagande. Den som deltar i intervjun kommer få uppsatsen skickad till sig genom mail efter examinationen.

Om någon av er på eran verksamhet är intresserad av att delta i studien får ni gärna kontakta oss på någon av våra kontaktuppgifter nedan.

Med vänliga hälsningar

Julia Hagerö och Natan Nygård

Kontaktuppgifter:

Julia Hagerö

Student

x@student.gu.se

xxx-xxx xx xx

Natan Nygård

Student

x@student.gu.se

xxx-xxx xx xx

Karin Berg

Kursansvarig

x@socwork.gu.se

xxx-xxx xx xx

Björn Jonsson

Kursansvarig

x@socwork.gu.se

xxx-xxx xx xx

Bilaga 2. Intervjuguide

Intro

- Kan du kort beskriva din yrkesroll?
- Vilka ord/begrepp är du bekväm med att använda när du när pratar om gruppen “personer som har erfarenhet av att sälja sex”?
- Vilka begrepp använder du när du pratar med klienterna och varför använder du dessa?

Verksamhetens arbete

- Vilka riktar sig er verksamheter till/vilka är era målgrupper?
- Vad erbjuder er verksamhet för insatser till personerna ni möter?
- Hur ofta möter du klienter som har erfarenhet av att sälja sex?
- Hur ofta möter du klienter som identifierar sig som män?
- Arbetar er verksamhet för att nå målgruppen män som har sex mot ersättning?
Om ja: på vilket sätt arbetar ni för att nå målgruppen? Om nej: Hur tror du det kommer sig?
- Vad arbetar ni med för metoder på din arbetsplats med er målgrupp?
- Skiljer sig dessa om/när ni möter män som har sex mot ersättning?
- Vad upplever du fungerar på din arbetsplats i arbetet med män som säljer sex?
- Finns det något som skulle kunna bli bättre på din arbetsplats i arbetet med män som säljer sex? Om ja: Kan du ge exempel på vad?
- Diskuterar ni målgruppen män som har sex mot ersättning på er arbetsplats?
Om ja: hur brukar de konversationerna se ut? Om nej: Hur tror du det kommer sig?
- Vad upplever du är anledningen till att män vänder sig (eller inte vänder sig) till er verksamhet?

Upplevelser kring arbetet

- Upplever du att stödet skiljer sig beroende på vilka behov som klienterna uttrycker?
- Upplever du att stödet som ges skiljer sig (eller hade skiljt sig) beroende på klientens kön?
- Upplever du att du har tillräcklig kunskap om män som har sex mot ersättning?
- Vad upplever du ligger till grund för att män börjar ta emot ersättning för sex?
- Vilka arenor upplever du är vanliga för män som har sex mot ersättning?
- Upplever du att dessa arenor skiljer sig från andra målgrupper?

Samhällelig påverkan

- Hur upplever du att den samhälleliga bilden av män som har sex mot ersättning ser ut?
- Hur tycker du arbetet med män som som säljer sex fungerar i Sverige? Om mindre bra: Vad kan förbättras? Om bra: vad fungerar bra?

Övrigt

- Är det något vi inte berört som du önskar att tillägga/ vad tycker du är viktigt att vi tar upp i en studie som denna?